

Ekološki porezi u RH

Katunarić, Davor

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:204916>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-20**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

Završni rad

EKOLOŠKI POREZI U RH

Mentor: Mr. sc. Letnić Renko

Student: Davor Katunarić, 5150981

Split, listopad, 2017.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Definicija problema	1
1.2. Ciljevi rada	1
1.3. Metode rada	1
1.4. Struktura rada.....	2
2. Definiranje i identifikacija poreza.....	3
2.1. Kada su porezi nastali.....	3
2.2. Rast poreza kroz vrijeme	3
2.3. Porezi	4
2.4. Prevaljivanje poreza.....	8
2.5. Zašto moramo plaćati poreze	8
2.6. Kako se porezi dijele	9
2.7. Obilježja poreza	10
2.8. Ciljevi fiskalne politike.....	11
3. Ekološki porezi	13
3.1. Ekološki problemi kao uzrok uvođenja ekoloških poreza	13
3.2. Što su ekološki porezi.....	14
3.3. Podjela ekoloških poreza	18
3.4. Ciljevi politike zaštite okoliša.....	19
3.5. Čemu trebaju udovoljiti ekološki porezi.....	20
3.6. Ekološki porezi u EU i integracije na globalnom polju	22
4. Ekološki porezi u Republici Hrvatskoj	25
4.1. Pretpostavke za ekološku reformu	25
4.2. Oporezivanje energenata u Republici hrvatskoj	25
4.3. Predmet oporezivanja, trošarinska osnovica i visina trošarine	27
4.4. Električna energija	33
4.5. Upotreba energenata i električne energije za namjene na koje se ne plaća trošarina	34
4.6. Posebni porezi na motorna vozila	37
5. Utjecaj ekoloških poreza na okoliš, konkurentnost Hrvatskog tržišta rada te kretanje kroz proračun	41
6. Zaključak.....	47
Literatura:.....	49
Popis tablica slika i grafikona:	51
Sažetak :	52
Summary	52

1. Uvod

1.1. Definicija problema

U ovom radu želi se dati odgovor na pitanje koje možemo smatrati gorućim pitanjem u sadašnjici u kojoj živimo ne samo sa aspekta ekonomije nego i sa aspekta ekologije, što moramo smatrati važnijim iako nije prioritet ovog rada, a odnosi se na oporezivanje svih onih faktora koji imaju štetan utjecaj na okoliš, te koje su konkretne mjere poduzete po tom pitanju u poreznom sustavu i zakonodavstvu republike Hrvatske. Nadalje odgovor se želi dati i na pitanje što je konkretno poduzeto prilikom pristupanja Hrvatske u Europsku uniju što je također donijelo mnoge novosti. Naravno ono što je najbitnije je pitanje kako ekološki porezi utječu na okoliš konkretno to jest dali u konačnici smanjuju zagađenje ili ne.

1.2. Ciljevi rada

Cilj ovog rada je opisati i definirati poreze one najvažnije kao i naravno ekološke poreze, podvrste ekoloških poreza, načine oporezivanja, porezne osnovice te njihov utjecaj na okoliš što je naročito bitno za situaciju u kojoj danas živimo te utjecaj na tržište rada kao i ispitati njihovu veličinu u relativnom iznosu u odnosu na ukupne porezne prihode, kao i kretanje veličine ekoloških poreza u apsolutnom i relativnom iznosu kroz godine od pristupanja Hrvatske u Europsku uniju do danas kako bi se vidio i utjecaj ulaska u Europsku uniju na ekološke poreze.

1.3. Metode rada

Za potrebe pisanja ovog rada o ekološkim porezima korištena je metoda analize koja služi za proučavanje sadržaja, korištena je i metoda sinteze koja označava pojam sumiranja dva ili više elemenata u neku novu jedinicu. Nadalje korištena je i metoda deskripcije to jest opisivanja navedenog problema. Metoda indukcije je također korištena kao logična metoda to jest vrsta posrednog zaključka kod kojeg polazimo od pojedinačnog ka općem zaključku, te metoda dedukcije kao ponovno logička metoda, to je oblik posrednog zaključivanja kod kojeg se zaključeni sud izvodi od općeg k posebnom ili pojedinačnom sudu. Nadalje korištena je i metoda komparacije to jest usporedbe potrebnih podataka, kao i metoda klasifikacije u svrhu svrstavanja pojedinih kategorija poreza unutar drugih, radi boljeg razumijevanja.

1.4. Struktura rada

Tema ovog rada bit će Ekološki porezi u republici Hrvatskoj u okviru kojeg će se posebno obraditi u prvom poglavlju o porezima općenito pri čemu će biti riječi o povijesti poreza i njihovom razvitku te kasnije o podjelama poreza te nekim osnovnim karakteristikama. U drugom poglavlju govori se posebno samo o ekološkim porezima i njihovim karakteristikama kao i potrebi njihovog uvođenja, te onečišćenju okoliša i načinu kako porezi mogu djelovati na to onečišćenje, kao i način oporezivanja konkretnih poreza i poreznih osnovica. U trećem poglavlju govori se o ekološkim porezima u Hrvatskoj, vrstama ekoloških poreza u Hrvatskoj, klasifikaciji te načinu oporezivanja kao i poreznim osnovicama. Na samom kraju u četvrtom poglavlju govori se o utjecaju ekoloških poreza na okoliš i konkurentnost tržišta rada kao i o veličini ekoloških poreza u apsolutnom i relativno iznosu kroz zadnjih šest godina. U zdanjem petom poglavlju izvode zaključci.

2. Definiranje i identifikacija poreza

2.1. Kada su porezi nastali

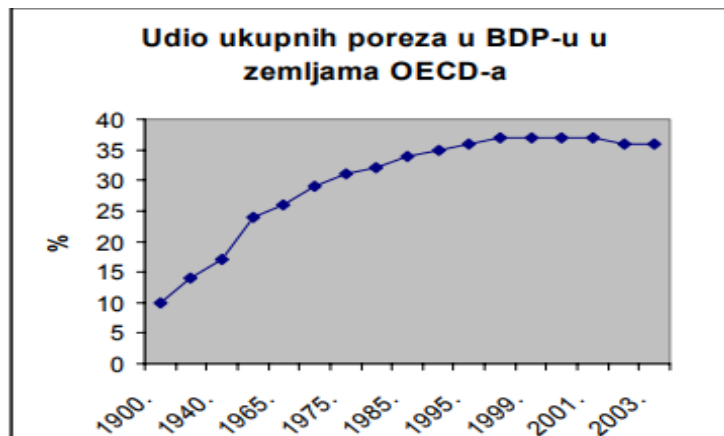
Porezi su stari koliko i naša civilizacija. Nema ni jedne civilizacije koje je postojala a da nije ubirala poreze. Prva civilizacija o kojoj nešto znamo počela je prije šest tisuća godina u Sumeru, na ravnici između dviju rijeka Eufrata i Tigrisa, na prostorima gdje se danas nalazi Irak. Buđenje civilizacije, kao i paralelno buđenje poreza, zabilježeno je već davno na glinenim pločicama u iskopinama u Sumeru. Tamošnji su stanovnici prihvatili poreze za vrijeme događanja velikog rata, ali kada je rat došao kraju, poreznici se nisu odrekli svoje povlastice oporezivanja. Od tadašnjih vremena i uvođenja poreza, porezi nisu nikad ukinuti, dapače tijekom prošlosti su samo postajali sve važniji te se može reći da su konstantno rasli. Za velikih ratova posebno su se vrtoglavo povećavali, a nakon završetka rata najčešće se nisu vraćali na predratnu razinu već su nastavljali s rastom. No i u razdobljima mira razina se poreza nastavljala povećavati kao i što su se počeli uvoditi nove vrste oporezivanja tj. Poreza.

2.2. Rast poreza kroz vrijeme

U zemljama OECD-a udio ukupnih poreza porastao je s 10% BDP-a 1900. godine na 36% BDP-a 2003. godine, tj. u razdoblju od jednog stoljeća udio poreza se povećao gotovo 4 puta. Ideja socijalne države koja je prevladavala tijekom 60-ih godina, društveno opredjeljenje za relativno veliku količinu javnih dobara koja se žele dobiti od države, te starenje stanovništva doveli su do znatnijeg porasta poreznog opterećenja u tom razdoblju u razvijenim zemljama svijeta¹.

¹ Porezni vodič, raspoloživo na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/1-07/1.pdf

Graf 1: Udio ukupnog poreza u BDP-u u zemljama OECD-a

Izvor: Porezni vodič, raspoloživo na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/1-07/1.pdf

2.3. Porezi

Budući da nemamo jedinstveno tumačenje, uvest ćemo ga putem njegovih najznačajnijih odlika. To su:

1. Porez je prisilno davanje, što znači da su subjekti koje javna vlast odredi za porezne obveznike dužni ispuniti svoju obvezu, jer ih u suprotnom može snagom svoje fiskalne samostalnosti prisiliti da plate
2. Porez je davanje bez izravne protučinidbe, što ga posve razlikuje od onih fiskaliteta kod kojih imamo izravnu protučinidbu (pristojbe i doprinosi)
3. Porez je općenito davanje, što znači da svi plaćaju porez onda kada ispune zakonom propisane uvjete
4. Porez je davanje fizičkih ili pravnih osoba iz viška proizvoda, a malokad iz imovine
5. Porez je monetarne prirode, što znači da se redovito plaća u novcu, a malokad u naturi
6. Novci koji se prikupe porezima uzdržavaju proračun, a malokad fondove²

Porezi su obvezna davanja koja bez izravne i direktne protu usluge država sakuplja od osoba i poduzeća da bi pomoću prikupljenog novaca financirala javne rashode i sve što u njih spada³. Drugim riječima, svi plaćamo dio svojih prihoda državi da bi nam ona za uzvrat osigurala

² Nikolić, N. (1999): Počela javnog financiranja, Split, str. 80-82

³ Porezni vodič, raspoloživo na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/1-07/1.pdf

javne usluge kao što su obrazovanje, zdravstvena zaštita, javna sigurnost, briga za starije i siromašne članove društva i mnogo toga. U toj definiciji važne su dvije stvari: porezi su obvezna davanja i za plaćene poreze nema trenutčne izravne protuusluge, nego ona obično stiže kasnije. Ciljeve oporezivanja možemo podijeliti u dvije velike skupine, a to su:

1. fiskalni ciljevi

2. nefiskalni ciljevi oporezivanja ili ciljevi povezani uz provođenje ekonomske politike.

Fiskalne ciljeve oporezivanja jednostavno je objasniti jer su oni vezani uz činjenicu da se uvođenjem poreza nastoje namaknuti financijska sredstva potrebna za financiranje rashoda vezanih uz podmirenje javnih potreba. Svi ostali ciljevi koji nisu izravno vezani uz fiskalni učinak koji ostvarujemo prikupljanjem poreza ubrajaju se u skupinu nefiskalnih ciljeva oporezivanja. Oni mogu biti redistribucijski, ekonomski, zdravstveni, socijalni, vezani uz ostvarivanje, primjerice demografskih ciljeva, poput pronatalitetne politike u Hrvatskoj⁴. Kroz povijest su se različito naglašavali fiskalni i nefiskalni ciljevi oporezivanja. U doba merkantilizma recimo, isticali su se nefiskalni ciljevi. Merkantilisti su porezima davali srhu ostvarivanja ciljeva gospodarske politike, a to su bili rast bogatstva i suficit u platnoj bilanci. Klasičnim građanskim teoretičarima puna su usta fiskalnih ciljeva oporezivanja. To je pak povezano s neutralnom prirodom poreza kojima su se, po liberalističkoj teoriji morali namaknuti novci za financiranje osnovnih državnih zadaća: obrane, unutarnjeg mira i reda, nekih vrsta investicija koje nisu bile od neposredne koristi za poduzetnika. Teoretičari državnog intervencionizma uz fiskalne ciljeve ističu i nefiskalne ciljeve (gospodarske, društvene, populacijske itd.). Također, oni porezima daju vrlo živu ulogu, jednako kao i cijeloj fiskalnoj politici, koja može učinkovito djelovati na gospodarska kretanja. Posebno naglašavaju porezno djelovanje na akumulaciju, investicije, stabilizaciju i razdiobu nacionalnog dohotka. Danas se u razvijenim tržišnim gospodarstvima sve više naglašava neutralna uloga poreza a time i njihov fiskalni cilj, što je opet povezano sa sve kraćim razdobljima recesije i, shodno tome, naglašavanjem važnosti tržišnog mehanizma. Kada se porezi uvedu u gospodarski život, onda se postižu i učinci. Učinci oporezivanja su najtješnje povezani s ciljevima oporezivanja. Ciljevi oporezivanja ili točnije rečeno ciljevi porezne politike u životu malokad odgovaraju učincima oporezivanja. Štoviše, mogu se i nevjerojatno ne podudarati, odnosno učinci oporezivanja mogu biti sušta suprotnost zamišljenim ciljevima oporezivanja. Neposredni učinci oporezivanja uvjetuju ponašanje poreznih obveznika. Tako

⁴Šimurina, N., Šimović, H., Mihelja-Žaja, M., (2012), Javne financije u Hrvatskoj, Zagreb, str. 106

svakodnevno bilježimo izbjegavanje plaćanja poreza, prelijevanje poreza i preobražavanje istog. Osim učinaka koji djeluju na ponašanje poreznih obveznika, oporezivanjem se proizvode i učinci na raspodjelu dohotka, akumulaciju kapitala, međunarodnu razmjenu, stabilizaciju itd. Najznačajniji učinci oporezivanja su:

1. izbjegavanje plaćanja poreza
2. prevaljivanje poreza
3. preobražavanje poreza

Izbjegavanje plaćanja poreza posljedica je otpora poreznog obveznika da plati porez. S gledišta porezne vlasti koja ubire poreze, porezna evazija smanjuje ukupni iznos porezom prikupljenih novaca, pa je izbjegavanje plaćanja poreza za nju posve nepoželjna navika. Svaka porezna vlast koja drži do sebe nastoji smanjiti poreznu evaziju. Porezna evazija pojavljuje se u dva osnovna oblika:

1. zakonita ili dopuštena evazija
2. nezakonita ili nedopuštena evazija

U zakonitoj ili dopuštenoj evaziji, porezni se obveznik krši sa zakonom ili drugim pravnim propisima. Tako recimo, ako ne želimo kupiti neki proizvod, nećemo ni platiti porez koji je sadržan u cijeni tog proizvoda. Neplaćanje poreza kazuje da je riječ o poreznoj evaziji. Međutim ne dolazi do sukoba sa zakonom, jer nas nitko nikakvim zakonskim aktom ne može natjerati da kupimo taj proizvod. Zakonska evazija može biti namjerna i nenamjerna. Namjernu zakonsku evaziju imamo onda kada javna vlast organizira oporezivanje tako da namjerno omogući određenim poreznim obveznicima da izbjegnu plaćanje određenog poreza. Na primjer nekim društvenim slojevima. Nenamjerna zakonita evazija teče mimo volje porezne vlasti. U ovom slučaju porezni obveznici izbjegavaju plaćati porez tako da koriste nesavršenost postojećih zakonskih propisa koji upravljaju poreznom materijom. Iako se pri tom ne sukobljavaju sa zakonom konačni učinak ovakve evazije ipak je lakša vrećica obranih novaca. Jedini djelotvorni način borbe protiv ovakve evazije jest uspostavljanje poreznog zakonodavstva najviše kakvoće. Ali kako u životu nijedan zakon nije savršen, rješenje problema često nalazimo u primjeni načela autonomije fiskalnog prava⁵. Ovo načelo omogućuje javnoj vlasti da opće odrednice poreza u zakonski aktima zamijeni svojim

⁵Nikolić, N. (1999): Počela javnog financiranja, Split, str. 80-82

odrednicama zasnovanim na stvarnim činjenicama. U nezakonitoj evaziji porezni obveznik sukobljava se za zakonom. Nezakonita evazija se pojavljuje u dva osnovna oblika kao:

1. utaja poreza ili defraudacija

2. krijumčarenje ili šverc.

Utaja poreza nastaje onda kada porezni obveznik uopće ne prijavi ili netočno prijavi elemente bitne za razrezivanje poreza i time organe javne vlasti dovede u zabludu o svojoj poreznoj snazi. Onda kada porezni obveznik utaji dio svojih prihoda utaja porezna je djelomična, a onda kada utaji sve prihode porezna utaja je potpuna. Krijumčarenje ili šverc imamo onda kada se roba tajno prebacuje preko nacionalnih granica da bi se izbjeglo plaćanje carina, raznih carinskih dažbina, poreza na promet, trošarina itd. I utaja i šverc su krivične radnje za koje se, prema krivičnom zakonu, mora odgovarati. Uz kazne koje se primjenjuju, smanjenje učinaka nezakonite evazije postiže se i pojačanim nadzorom, kojeg u velikom broju zemalja provodi financijska policija. Premda u taborima teoretičara i iskustvenjaka imamo mišljenja da financijska policija nije potrebna jer nepotrebno uznemirava porezne obveznike, drži se da je ona ipak nužna. Ako ništa drugo, treba se sjetiti da su porezi zbog svoje prisilne prirode poreznom obvezniku uvijek mrski te refleksno izazivaju branjenje, a jedan od najvažnijih među tim refleksima je upravo porezna evazija. Nadalje iduća bitna karakteristika poreza je da su oni:

1. Obvezna davanja

2. Pojedinac za plaćeni porez ne dobiva izravnu protuuslugu

1. Odrednica da su porezi obvezna davanja znači da jednom kad dospiju na naplatu trebaju i moraju biti uplaćeni državi. U protivnom država može prisilom (sudovima, policijom, te drugim sredstvima) ostvariti svoje pravo. Zato neki poreze nazivaju prisilnim iznuđivanjem.

2. Važno je i to da pojedinac za plaćeni porez ne dobiva izravnu protuuslugu, tj. ako u travnju platimo 500 kuna poreza, ne znači da ćemo u tome mjesecu smjeti koristiti uslugama bolnice, škole ili policije do iznosa od 500 kuna i nakon toga će vam te usluge biti uskraćene. Jednako tako, ako u tome mjesecu iskoristimo 400 kuna usluga, država nam neće vratiti 100 kuna poreza. Porezima nije unaprijed određena njihova namjena niti količina usluge koju ćemo za uzvrat dobiti.

2.4. Prevaljivanje poreza

Prevaljivanje poreza je isto tako način kojim se porezni obveznik brani od poreza koji ga je pogodio. Ali za razliku od porezne evazije u kojoj porezniobveznik ne prihvaća poreznu obvezu, u prevaljivanju poreza porezni obveznik prihvaća porezni teret, ali s namjerom da ga na odgovarajući način prebaci na druge osobe. Tako se prevaljivanje poreza može tumačiti kao pojava kod koje zakonom određeni porezni obveznik posve ili djelomično prebacuje porezni teret na druge osobe mehanizmom cijena. Osobe na koje je porezni teret prebačen mogu ga i same dalje prevaljivati. Lanac prevaljivanja poreza trajat će dokle se porezni teret ne prevali na one osobe koje ga ne mogu dalje prevaljivati. Prevaljivanje, prema tome, započinje sa zakonski određenim poreznim obveznikom i završava sa poreznim destinaterom⁶.

2.5. Zašto moramo plaćati poreze

Oporezivanje je do danas jedini poznati praktični način ubiranja sredstava za financiranje javnih rashoda za dobra i usluge koje svi koristimo. Čini se da su porezi svugdje oko nas te su dio svakodnevnog života: porez na dohodak i doprinosi uzimaju nam se izravno iz plaće, porez na dodanu vrijednost povećava cijenu robe koju svakodnevno kupujemo (te je ugrađen u nju), plaćamo porez na promet nekretnina kada kupujemo stan ili kuću kao i bilo koju drugu nekretninu, trošarinu kada automobil punimo gorivom to je takozvana trošarina na energente ili kada popijemo pivo u kafiću to je trošarina na alkoholne proizvode. Gotovo svaku našu aktivnost vezanu za robu i usluge prati neka od vrsta poreza. Kao što je i Benjamin Franklin kazao, na ovom svijetu ništa nije izvjesno osim poreza i smrti. Čini se da, usprkos našem nezadovoljstvu, mora biti tako. Porezi su cijena svih javnih dobara i usluga kojima se koristimo skoro svakodnevno, u većoj ili manjoj mjeri i često i ne pitamo kolika je njihova cijena jer je ne plaćamo izravno. Javna su dobra npr. javno zdravstveno osiguranje, javno obrazovanje djece, javna sigurnost na ulicama (red i mir), red u prometu, muzeji, parkovi, čisti zrak i sl. Da bi u svemu tome navedenome uživali moramo plaćati poreze⁷.

⁶Nikolić, N. (1999): Počela javnog financiranja, Split, str. 80-82

⁷Porezni vodič, raspoloživo na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/1-07/1.pdf

2.6. Kako se porezi dijele

Porezi se mogu podijeliti na više različitih načina:

- prema vrsti porezne osnovice (npr. porez na dohodak, porez na potrošnju)
- prema razini državne vlasti koja uzima vrstu poreznog prihoda to jest kojoj pripada (npr. državni porezi, županijski porezi)
- prema tome koju kategoriju poreznih obveznika više opterećuju (npr. progresivni ili regresivni porezi).

Ipak se najčešće u većini literature spominje njihova podjela na:

1. Izravne, direktne ili neposredne: To su oni koje uplaćujemo osobno ili ih za nas uplaćuje naš poslodavac u državnu blagajnu. Ti se porezi zaračunavaju u određenom postotku na naš dohodak ili imovinu i po pravilu se ne mogu prevaljivati na druge. To znači da onaj tko plaća porez, isti taj porez i snosi. Izravni su porezi, na primjer, porez na dohodak koji se plaća iz naše plaće, autorskog honorara ili obrta, porez na dobit kojeg plaćaju poduzeća., porez na nasljedstva i darovanja, različite vrste poreza na imovinu i slični porezi.

2. Neizravni, indirektni ili posredni: Te poreze ne snosi onaj tko ih uplaćuje u proračun, već ih se najčešće prevaljuje na druge. Porezni obveznici neizravnih poreza kroz cijenu svojih dobara i usluga prevaljuju trošak tih poreza na krajnjeg potrošača, tj. na građane. Najpoznatiji neizravni porez kojeg svi plaćamo je porez na dodanu vrijednost ili skraćeno (PDV), također tu spadaju i trošarine ili akcize.

Kod obje navedene dvije glavne vrste poreza postoje dobre i loše strane.

Dobre strane neposrednih poreza su to što je relativno stabilan prihod države te što daju stalne prihode, te su pravični pod uvjetom da se razrezuju na stvarno ostvareni prihod.

Loše strane neposrednih poreza se najbolje vide u tome što su oni neelastični pa se teško povećavaju. Nisu univerzalni jer ih ne plaćaju svi već samo određene kategorije i to na temelju katastarski utvrđenih činjenica. Relativno su skupi za naplatu jer zahtijevaju postojanje posebnih službi koje moraju vršiti razrez i naplatu. Nisu popularni te izazivaju odbojnost kod onih koji ih plaćaju. Nije ih lako uvoditi, a također je teško uvoditi bilo kakve promjene naročito kada se porezna stopa mijenja prema gore na više⁸.

⁸Porezni vodič, raspoloživo na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/1-07/1.pdf

Dobre strane posrednih porezasu u njihovoj velikoj izdašnosti i elastičnosti, dakle daju veće prihode u doba gospodarske živosti, a zbog velike elastičnosti nazivaju ih u teoriji „automatskim stabilizatorima“.

Loše strane posrednih porezanajčešće se ogledaju u tome što se može reći da nisu pravični to jest da nisu socijalni, što bi značilo da ih svi plaćaju u istom postotku bez obzira na veličinu primanja, što nije pravedno.

2.7. Obilježja poreza

To pitanje se na prvi pogled čini suvišnim jer svi misle da kada plate porez taj porez konačno i snose. No to nije uvijek tako. Obilježje nekih poreza je to da se mogu prevaliti na drugu osobu. Primjer: uvođenje poreza na krznene kapute plaćaju uglavnom bogati jer su oni uglavnom kupci takvih kaputa. No kada se poveća porez na krznene kapute, oni se možda neće odlučiti za kupnju jer im kaput zbog poreza može postati preskup. Tada će pasti ukupna prodaja krznenih kaputa, a vlasnik krznarske radionice morat će smanjiti svoje troškove, u sklopu čega će vjerojatno i smanjiti plaće svojih radnika. Time povećani porez na krznene kapute nisu zapravo platili bogati, već ga je u obliku nižih plaća proizvođač krzna prevalio na svoje djelatnike⁹.

Slijedeća porezna načela odlikuju dobar porezni sustav:

- 1.Efikasnost. Porezi moraju što je manje moguće utjecati na odnose cijene kako bi se efikasno upotrijebili gospodarski resursi.
- 2.Pravednost. Porezi trebaju biti pravedno raspoređeni između članova određene zajednice.
- 3.Izdašnost. Porezi moraju osigurati dovoljan iznos prihoda za pokrivanje razumne visine javnih rashoda.
- 4.Jednostavnost. Porezi moraju biti što jednostavniji, jasniji i razumljiviji kako bi troškovi ubiranja za poreznu administraciju i obveznike bili što niži.
- 5.Stabilnost. Porezni se sustavi ne smiju često mijenjati jer je poduzećima i kućanstvima potrebna stabilnost za potpuno shvaćanje te donošenje ispravnih odluka.

⁹Nikolić, N., (1999), Počela javnog financiranja, Split, str. 80-82

Već samo nabranje poreznih načela pokazuje koliko je složeno napraviti dobar porezni sustav. U praksi su ta načela obično suprotstavljena, pa ni jedan porezni sustav ne poštuje podjednako sva načela. Što je neki porez pravedniji, to je manje efikasan ili je kompliciran za primjenu. Neki su porezi pravedniji od drugih, neki su efikasniji, neki pak jednostavniji za primjenu, i tako dalje¹⁰.

2.8. Ciljevi fiskalne politike

Državna se fiskalna politika obično dijeli u tri velika ciljna područja: alokaciju, distribuciju i stabilizaciju. U okviru politike alokacije utječe se na ulaganje i upotrebu gospodarskih resursa, da bi se došlo do rezultata koji se razlikuje od onog do kojeg bi dovele privatne aktivnosti u procesu tržišnog odlučivanja. Raspodjela kao cilj fiskalne politike sastoji se od promjene pretpostavki i rezultata koji proizlaze iz tržišne raspodjele, a prije svega raspodjele dohotka i imovine, ali i drugih veličina koje su predmet politike raspodjele, kao što su npr. Šanse, potrošnja i koristi. Zadaća je stabilizacijske politike „izgladiti“ oscilacije gospodarske aktivnosti povezane s tržišnim uređenjem, dakle oscilacije u pogledu konjunktturnih kretanja i rasta, i brinuti za normalno iskorištenje proizvodnog potencijala i stabilnost cijena. Ravnoteža u bilanci plaćanja i primjereni rast također su jednim dijelom element politike stabilizacije, dok je gospodarski rast ujedno i dio politike alokacije. Između ovih ciljnih područja postoje uske veze, pase mjere poduzete kako bi se djelovalo na jedno područje, redovito odražavaju na ostale ciljeve. Tako, primjerice, besplatna javna dobra i usluge služe za opskrbu određenim dobrima. To utječe na ukupnu proizvodnu djelatnost u gospodarstvu. Nadalje, ta dobra i usluge, ovisno o svojoj strukturi i obujmu imaju različite učinke na raspodjelu. Konačno, osim dobara i usluga, tj. Državnih rashoda, na pojedina ciljna područja utječe i način financiranja tih dobara i usluga. Politika stabilizacije djeluje na alokaciju, između ostalog zato što tek puno iskorištenje proizvodnog kapaciteta pokazuje da je upotreba resursa učinkovita. Stabilizacijska politika čije je djelovanje usmjereno porastu investicija, često ne može ostvariti rezultate, a da pritom ne promjeni odnos između privatnog i državnog outputa¹¹. Utjecaj na privatnu investicijsku aktivnost, koja bi sa stajališta politike stabilizacije bio nužan ili poželjan, u različitim se fazama konjunktturnog ciklusa održava također i na funkcionalnu i na osobnu raspodjelu dohotka. Ta međuovisnost između alokacijskih, distribucijskih i stabilizacijskih aktivnosti države ne iznenađuju, jer sve te aktivnosti djeluju na tržišni proces i

¹⁰Porezni vodič, raspoloživo na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/1-07/1.pdf

¹¹Brummerhof, D., (1996), Javne financije, Zagreb, str. 6-7

njegove rezultate. Jedna od značajki tog procesa je, između ostalog, to što on simultano određuje alokaciju i distribuciju. Za tri prethodno navedena cilja ne može se reći da su tipični za fiskalnu politiku. Oni vrijede za čitavu ekonomsku politiku. Iz toga proizlazi da se fiskalna politika od ostalih područja ekonomske politike ne razlikuje po svojim ciljevima, već samo po sredstvima koje primjenjuje. Osim navedenih ciljeva, često se spominje i fiskalni cilj. Pritom se misli na osiguranje potrebnih prihoda, posebice prihoda, posebice poreza, kako bi se mogli obaviti željeni zadaci i izvršiti rashodi. Taj je cilj podređen ostalim ciljevima i ne može se smatrati samostalnim ciljem.

3. Ekološki porezi

3.1. Ekološki problemi kao uzrok uvođenja ekoloških poreza

Zaštita čovjekovog okoliša jedan je od problema izravno vezan uz opstanak čovječanstva. U svrhu očuvanja okoliša poduzimaju se razne mjere (smanjenje emisije štetnih tvari u vodu, zrak, spašavanje životinja itd.) koje povećavaju javne rashode. Svijest o zagađenju okoliša – problem zaštite čovjekovog okoliša, života biljnih i životinjskih vrsta uzdiže se na međunarodnu razinu. Postupci povezani uz rješenje ovog problema mogu se uspješno riješiti samo kroz koordinaciju većeg broja država bilo zajednički usvojenim mjerama i postupcima, bilo međusobno usklađenim unilateralnim mjerama. Strah od zagađenja rezultira ponašanjem koje se naziva tzv. Nimby efektom – “Not in my backyard”. Protivljenje lociranja potencijalnih onečišćivača u blizini mjesta života. Problem zaštite okoliša uz nacionalnu ima i međunarodnu komponentu. Devedesetih godina prošlog stoljeća većina je zemalja politiku zaštite okoliša uključila u programe svog dugoročnog razvoja¹². Intenzivni gospodarski i društveni razvoj s nekontroliranim negativnim utjecajem na okoliš (otpadna tvar), uništavanje prirodnih resursa, nekontrolirani demografski rast, posljedice ratnih djelovanja, suše i nepovoljni klimatski uvjeti itd. Na zemlji osnovni su pokretač razvoja ekološke svijesti i ekološke politike na globalnoj razini. Rano se spoznalo, da se problemi okoliša ne mogu zadržati u nacionalnim okvirima, te da se ugrožavanje okoliša ne poznaje državne granice. Zbog toga se još prije jednog stoljeća javljaju međunarodne inicijative za zaštitu okoliša. Širina obuhvata i vrste ugrožavanja prirode i okoliša ovo pitanje čini veoma složenim pa ga kao takvo, ako se želi rješavati, treba promatrati iz više različitih aspekata. Takva složenost problema zahtijeva stalnu i široku izobrazbu svih ljudi, a posebno menadžmenta bez obzira na prirodu i vrstu djelatnosti kojom se bavi. Ideje o zaštiti prirode i čovjekova okoliša javljaju se u vremenu kada se već očito vidjelo da se razvojem industrije nemilosrdno ugrožava prirodni ambijent i okoliš općenito. Države i njihove vlasti u početku nisu reagirale na zlo koje nosi sa sobom novi industrijski razvoj. Kao odgovor na sve navedeno kao i na sve veća i češća ugrožavanja prirode, javljaju se u drugoj polovici 19. I prvoj polovini 20. Stoljeća dobrovoljne javne organizacije za okoliša. One su signalizirale vlastima da treba učiniti nešto po pitanju zaštite prirode. Tako su već u drugoj polovini 19. stoljeća mnoge zemlje donosile zakone i propise u vezi zaštite okoliša što se može smatrati i prvim dokumentima u vezi politike okoliša. Zbog velikih ugrožavanja okoliša na međudržavnoj i svjetskoj razini problematika okoliša postupno prerasta sve lokalne, državne i regionalne okvire, a poprima

¹²Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na: http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol/5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

planetarne. Rezultat takvih spoznaja bilo je organiziranje Prve svjetske konferencije o okolišu pod nazivom „UN Conference on the Human Environment („Konferencija Ujedinjenih nacija o ljudskom okolišu“) pod motom „Only one Earth“, („Samo jedna Zemlja“) u Stocholmu. O značaju ove konferencije najbolje govori završna izjava broj 2 koja glasi: „Zaštita i unaprjeđenje čovjekovog okoliša je osnovni faktor koji utječe na opstanak ljudi i ekonomski razvoj širom svijeta, to je hitna potreba svih ljudi na svijetu i zadatak svih vlada¹³. Ekološka je kriza poprimila takve razmjere daje postala i moralna odgovornost sviju nas pa moderno društvo neće moći dati rješenja za probleme ekologije ako ponovno ne ispita svoj način života. Čovječanstvo je upravo u razdoblju duboke društvene krize i neće moći još dugo ostati u takvom stanju, a da to ne izazove teške posljedice na evolucijski razvoj ne samo čovjeka nego i cijelog planeta, odnosno svih živih bića na tom planetu¹⁴.

3.2. Što su ekološki porezi

Ekološki porezi definiraju se kao porezi koji se nameću iz ekoloških razloga, odnosno da potaknu smanjenje određenih onečišćenja na optimalnu razinu ili porezi na ekološki štetne proizvode¹⁵. Ideja je zapravo kako ekološki porezi mogu voditi ka «dvostrukoj dividendi» na način da unapređuju okoliš i umanjuju porezno opterećenje drugih poreza. Osnovni smisao ekoloških poreza je smanjenje štete okolišu povećanjem troškova štetnih akcija (djelovanja), kao što su izgaranje fosilnih goriva. Poduzeća bi tada bila prisiljena uračunati efekte vlastitog djelovanja na okoliš u cijenu proizvoda ili usluge. Kako bi navedeno dobro funkcioniralo važno je da veličina poreza bude jednaka novčanoj vrijednosti štete prouzrokovane u okolišu. Zbog visokih državnih rashoda većine Europskih zemalja važno je ekološke poreze promatrati ne samo kao one koji mogu smanjiti druge poreze već je važno prihvatiti mogućnost potpune zamjene nekih poreza. Ekološki porezi ne samo da dovode do poboljšanja u okolišu već generiraju značajan iznos državnih prihoda. Dodatni državni prihodi iz ekoloških poreza dopuštaju smanjenje stopa drugih poreza radi očuvanja ravnoteže između ukupnih državnih prihoda i ukupne državne potrošnje.¹⁶ Ekološki porezi uvode se u porezne sustave suvremenih zemalja s ciljem da se njihovom primjenom utječe na ponašanje gospodarskih subjekata i

¹³Bešker, M., (2005) , Politika okoliša, Zagreb, str. 21-27

¹⁴Črnjar, M.,(2002), Ekonomika i politika okoliša, Rijeka, str. 22

¹⁵Ott, K., (1996), Porezni leksikon, Zagreb, str. 124

¹⁶Ekološki porezi i porezna reforma u Republici Hrvatskoj, raspoloživo na:
<http://www.ijf.hr/zaklada/2003/c3.pdf>

fizičkih osoba. Ekološki porezi trebali bi rezultirati poboljšanjem, odnosno sprečavanjem pogoršanja čovjekova okoliša. Kao instrumenti politike zaštite okoliša imaju tri uloge:

1. ulogu internalizacije eksternih troškova

2. odgojnu ulogu

3. ulogu financiranja

1. Internalizacija eksternih troškova trebala bi dovesti do Pareto učinkovite uporabe čovjekova okoliša, odnosno optimalna bi porezna stopa trebala odgovarati ukupnim društvenim graničnim troškovima zagađenja.

2. Odgojna uloga poreza ima svrhu potencijalne emitente štetnih tvari potaknuti na odluku o tome hoće li platiti dodatnu jedinicu poreza ili će se odreći emisije dodatne jedinice onečišćenja s krajnjim rezultatom u kojem će se granični troškovi onečišćenja svih emitenata izjednačiti.

3. Financijska uloga ekoloških poreza ogleda se u njihovoj financijskoj izdašnosti, a sredstva se mogu koristiti kako bi se financirale neke mjere vezane uz očuvanje čovjekova okoliša¹⁷. Drugim riječima, suvremena politika zaštite okoliša treba ostvariti ciljeve održivog gospodarskog razvoja, zaštite ekosustava, očuvanja bioraznolikosti i globalne ekološke ravnoteže jer znamo da je čovjekov okoliš javno dobro. Primjena fiskalnih instrumenata u ekološkoj politici treba se temeljiti na poštovanju dvaju načela:

1. načela uzročnika štete

2. načela opće naknade

Uvođenje ekoloških poreza kao sredstva za postizanje ciljeva zaštite okoliša treba biti usmjereno prema načelu pravednosti i jednakosti u oporezivanju, jer u porezno-pravnoj državi svi subjekti porezno-pravnog odnosa očekuju da porezni teret koji budu snosili plaćanjem ekološkog poreza bude ravnomjerno raspoređen. Spoznavši važnost zdravog okoliša za život čovjeka, ljudi u državama diljem svijeta poduzimaju mjere koje su usmjerene na očuvanju okoliša, na smanjenje emisije štetnih tvari u vodu, zrak, zemlju, na spašavanje života ljudi te spašavanjem života prirodnog okružja u kojem žive. Sve mjere koje se poduzimaju uzrokuju angažman određenih tijela i sredstava potrebnih za njihovo provođenje, dakle utječu na porast

¹⁷Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na: http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol/5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

javnih rashoda. Instrumenti politike zaštite okoliša mogu se podijeliti na dvije osnovne grupe, i to na:

1. instrumente koji djeluju izvan tržišta (usmjerene na utvrđivanje dopuštene količine zagađenja)
2. instrumente koji djeluju u okviru tržišta (zasnovane na cijenama).

Među instrumente koji djeluju izvan tržišta valja ubrojiti administrativne mjere, u obliku raznih dozvola, ograničenja i zabrana usmjerenih na reguliranje emisije odnosno ograničavanja emisije kao posljedice gospodarske aktivnosti gospodarskih subjekata, odnosno konzuma fizičkih osoba. U te mjere spadaju npr. zabrana proizvodnje buke iznad određene jačine izražene decibelima, zabrana uporabe određenog pesticida izražena po jedinici uporabljenog pesticida na jedinici zemljišta i slično.

Instrumente koji djeluju u okviru tržišta karakterizira činjenica da se cijenama potiče odnosno utječe na odluke pojedinih potencijalnih zagađivača (pravnih i fizičkih, u gospodarskoj ili privatnoj sferi, u svezi s proizvodnjom ili konzumom) o aktivnostima odnosno ponašanju koje neće ugrožavati odnosno štetno djelovati na okoliš. Ti su instrumenti brojni i različiti kao npr. ekološka davanja, subvencije, sustav povratnih depozita, ekološke licencije ili ekološki certifikati, mjere kojima se potiče odnosno osigurava poštovanje propisa. Osnovni smisao ekoloških poreza je smanjenje štete okolišu povećanjem troškova štetnih akcija (djelovanja), kao što su izgaranje fosilnih goriva. Trgovačka društva bi tada bila prisiljena uračunati efekte vlastitog djelovanja na okoliš u cijenu proizvoda ili usluge. Kako bi navedeno dobro funkcioniralo, važno je da veličina poreza bude jednaka novčanoj vrijednosti štete prouzročene u okolišu¹⁸. Zbog visokih državnih rashoda većine europskih zemalja, važno je ekološke poreze promatrati ne samo kao one koji mogu smanjiti druge poreze već je važno prihvatiti mogućnost potpune zamjene nekih poreza. Polazeći od prirodnih i umjetnih elemenata koji uvjetuju čovjekov život, čovjekov okoliš moguće je kvalificirati u više skupina:

1. socijalni okoliš u koji se ubrajaju kulturne, gospodarske, društvene i državne institucije,
2. prirodni okoliš u koji pripadaju biljke, životinje, tlo, voda i zrak
3. okoliš stvoren svjesnom djelatnošću čovjeka u koji se ubrajaju stambene i gospodarske zgrade, tvornice, prometni putovi, strojevi, vozila i drugo

¹⁸Šimurina, N. (2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na: http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol/5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

Suvremene rasprave o prirodnoj čovjekovoj okolini i njezinoj zaštiti od ekološke katastrofe upućuju na najmanje tri grupe problema kojima se javni sektor mora pozabaviti:

1. zbrinjavanjem otpadaka koji su posljedica suvremenih proizvodnih procesa, a koji onečišćuju i opterećuju prirodni okoliš
2. postupcima razboritog korištenja sirovina
3. postupcima ograničenja buke i vibracije.

Uz neosporne ekonomske ciljeve, tradicionalne pokretače tržišnih aktivnosti, prema načelima održivog razvoja treba jednako upravljati i ostvarivanjem društvenih i ekoloških ciljeva i poboljšanja kvalitete života kao bitnog preduvjeta budućeg prosperiteta društvene zajednice. Ekološki ciljevi zaštite ljudskog okoliša od devastacija u svjetlu teze da smo «zemlju posudili od svojih potomaka, a ne naslijedili od svojih predaka» također su bitna dimenzija koja zahtijeva intervencionističko upravljanje. Brojne vladine i nevladine udruge te međunarodne institucije brinu se o ekološkim problemima u okviru upravljanja cjelokupnim održivim razvojem. Suvremenom pristupu zaštiti okoliša, temeljenom na koncepciji održivog razvoja, svojstveno je da pokušava postići prije svega tri cilja¹⁹:

1. zaštitu pojedinih ekosustava i trajno očuvanje izvornosti te biološke (i krajolika) raznolikosti prirodnih zajednica u njihovoj cijelosti – to jest zaštitu i očuvanje kakvoće žive i nežive prirode
2. zaštitu i racionalno korištenje prirodnih izvora kao što su zrak, voda i zemljište, te postizanje njihove ekološke stabilnosti
3. zaštitu od štetnih utjecaja, očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajolika, pri čemu je tako definirana zaštita mnogo većeg značenja negoli obrana od opasnosti i odstranjivanje smetnji.

U okviru tržišnih mehanizama, istaknutu ulogu instrumenata politike zaštite čovjekova okoliša imaju porezi. S obzirom na ciljeve koji se njima žele postići, nazivaju se i ekološkim ili ekoporezima, a u svakidašnjem se govoru za njih često rabi naziv «zeleni porezi».

¹⁹Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na: http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol/5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

3.3. Podjela ekoloških poreza

Neposredni porezi - uvođenje motivirano zaštitom čovjekova okoliša. Najviše se ističu oni koje se odnose na mogućnost ubrzane amortizacije za investicije u onu opremu čijom je uporabom moguće kontrolirati zagađivanje.

Posredni porezi - porezi koji su inicijalno uvedeni iz razloga nepovezanim s ekološkim konsideracijama. No s vremenom su one postale sve prisutniji činitelj koji je relevantan pri determiniranju razine i/ili strukture tih poreza. Porezi u kojima je nesumnjivo prisutna ekološki motivirana argumentacija (npr. porezi na plastične vrećice). Iako se ponekad spominje kako su ekološki porezi neučinkoviti možda je točnije kazati kako je njihovo djelovanje odgođeno. U raspravi o ekološkim porezima javlja se problem raspodjele poreznog tereta, kao i pitanje njihove izdašnosti. Osnovne vrste ekoloških poreza su:

1. Pigou ili specifični porezi

2. Para-pigou porezi

3. Dvostrano korisni porezi²⁰

1. Pigou-porezi ili specifični porezi (nazvani su prema Pigou, Arthur Cecil, brit. ekonomist (Ryde, Isle of Wight, 18. 9. 1877 – Cambridge, 7. 3. 1959²¹). Nasljednik A. Marshalla na katedri polit. ekonomije na Cambridgeu. Njegov najveći doprinos ekon. teoriji je razvijanje teorije o ekonomiji blagostanja. – ovu skupinu poreza čine porezi kod kojih se visina poreznog opterećenja mjeri u izravnom odnosu prema jedinici emitiranog (ispuštenog) zagađenja. Nazvani su prema Drugim riječima, primjena tih poreza treba smanjiti emisiju štetnih tvari pojedinih zagađivača. U pitanju je realizacija Pigouova stajališta da bi kroz ovakav porez trebalo internalizirati tzv. Eksterne troškove, koji nastaju zbog toga što zagađivanje životne sredine stvara značajne izdatke trećim osobama, koja uopće nisu uključena u odnosu na tržište (npr. građanima koji udišu zagađeni zrak i imaju dišne probleme). Drugim riječima, trošak ekološkog poreza pao bi na zagađivača što bi ovoga potaknulo da konačno povede više računa o prirodnim dobrima.

2. Para-Pigou porezi – u ovu skupinu poreza prije svega treba ubrojiti neizravne poreze, npr. carine, opći porez na promet, akcize. Po nižim će se poreznim stopama oporezivati ona dobra i usluge za koje se smatra da pri njihovoj proizvodnji ili konzumu štetnih utjecaja nema na

²⁰Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na: http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol/5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

²¹ Proleksis enciklopedija, raspoloživo na: <http://proleksis.lzmk.hr/40948/>

okoliš, dok bi se po većim poreznim stopama oporezivala dobra i usluge čija je proizvodnja ili uporaba povezana s onečišćenjem okoliša (životne sredine).

3. Dvostrano korisni porezi – ekološki porezi su rabljeni radi prikupljanja prihoda koji će biti usmjereni na neke aktivnosti povezane sa zaštitom okoliša odnosno za financiranje mjera kojima je cilj smanjiti zagađivanje okoliša. Uglavnom su oblikovane tri skupine instrumenata politike okoliša:

1. naredbodavno-nadzorni instrumenti, koji izravno reguliraju zabrane i dozvole u proizvodnji i potrošnji dobara i usluga, te lokaciji ljudskih aktivnosti u totalitetu

2. ekonomski instrumenti izravne i neizravne regulacije (porezi, kazne, naknade, subvencije i drugi oblici ekonomskih poticaja i opterećenja) upravljanja okolišem

3. dobrovoljni instrumenti proizašli iz spoznaje i htijenja proizvođača, potrošača i države u promicanju ekološke ravnoteže, kao što su: integralno planiranje s naglaskom na održivi razvitak, ekološka odgovornost proizvođača za vrijeme životnog vijeka proizvoda (može se kombinirati s oporezivanjem životnog ciklusa proizvoda ili tehnologije proizvodnje), sporazumi i mjere kontrole te ocjenjivanje stanja okoliša (razine zagađivanja), sustavi informiranja javnosti o stanju i problemima okoliša (kombinirani s javnim moralnim pritiscima)²².

3.4. Ciljevi politike zaštite okoliša

Moguće ih je razvrstati u dvije kategorije:

1. povezani uz očuvanje prirodnih dobara u stanju u kojem se nalaze danas

2. povezani uz objekte na koje se u okviru politike očuvanja okoliša primjenjuju određene mjere (mogu biti imisijski ili emisijski)

Suvremena politika zaštite okoliša treba ostvariti ciljeve održivog gospodarskog razvoja i društvenog sustava, zaštite pojedinih ekosustava i trajno očuvanje bioraznolikosti, racionalnog korištenja prirodnih resursa i održavanje njihove stabilnosti. Također, ciljevi uključuju i zaštitu od štetnih utjecaja na kulturne i estetske vrijednosti krajolika te razvoj ekološke svijesti. Zakonodavstvo u EU dominantno propisuje naredbodavne i nadzorne mjere, ali sve

²²Šinković, Z.(2013) Ekološki porezi, Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: file:///C:/Users/78002497/Downloads/zb201304_953.pdf

više zahtijeva i nužnost primjene ekonomskih instrumenata. U tom se pravcu razvija i politika zaštite okoliša zemalja članica OECD-a, čijim se mjerama oblikovanja i primjene instrumenta nastoji prilagoditi i RH. Osim ekološkog oporezivanja potrebno je svakako primjenjivati i razvijati sustav javnog obrazovanja o održivom razvitku. Uspješna politika zaštite okoliša može se voditi samo u sklopu gospodarske politike, odnosno cjelovite politike društvenog razvoja²³.

3.5. Čemu trebaju udovoljiti ekološki porezi

Otprije je poznato da se poreznom politikom, osim fiskalnih, mogu, i trebaju, ostvarivati i drugi poželjni ciljevi. Drastično pogoršanje uvjeta životnoga prostora na Zemlji, praćeno snažnim pritiskom obaviještene javnosti, izbacilo je u prvi plan potrebu ekologiziranja suvremenih poreznih sustava. Iznimna sposobnost ljudi da donesu razumne odluke o vlastitoj budućnosti ponovno je stavljena na ozbiljnu kušnju. Jer, riječ je o izboru između zdrave ekonomske računice (sve što se može matematički precizno izračunati) i neumoljivog zakona neželjenih posljedica (sve što se ne može predvidjeti, a kadšto to niti zamisliti). Zato što tržišne cijene, same po sebi, ne pokazuju ekološku istinu, zadaća je ekoloških poreza da iskažu stvarne troškove, odnosno punu cijenu proizvodne ili uslužne aktivnosti koja može imati štetne učinke po okoliš, a samim tim i po zdravlje i sigurnost ljudi. Zeleni porezi trebaju obuhvatiti određene emisije (ugljikovog dioksida, sumpornog dioksida, dušikovog oksida), komunalni otpad, nuklearnu energiju, benzin, fosilna goriva (za grijanje), određene kemikalije (kamdij, živa, klor), betoniranje tla, i slično. Ovaj širokopojasni ekonomski instrument, velike snage usmjeravanja, najbolje rezultate postiže unutar ovih preporučenih vrijednosti:

1. (jasnoća): Ekološki ciljevi zelene porezne reforme moraju biti realni, uvjerljivi i precizno utvrđeni, a zainteresirana javnost mora biti pravodobno i iscrpno obaviještena
2. (razboritost): Ekološke poreze treba uvoditi postupno, i uz primjerenu dozu opreza, bez imalo neznalačke nasilnosti. Pritom treba voditi računa o gospodarskim, ekološkim, demografskim, bio regionalnim, etnokulturnim, psihosocijalnim i sub političkim zadatostima i usmjerenjima. Naime, svaka loše odmjerenjena akcija, poduzeta nesmotreno, olako, ili s lošom namjerom, može prouzročiti vrlo ozbiljne probleme, u rasponu od gubitka stanovitih

²³Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na: http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol/5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

konkurentskih prednosti na integriranom svjetskom tržištu i gašenja radnih mjesta, pa sve do pada državnog autoriteta.

3. (pravednost): Ekološki porezi moraju se kompenzirati poreznim olakšicama na drugim područjima, u skladu s načelom fiskalne neutralnosti, da se ne bi zagušila proizvodnja (kompatibilnost sa zdravim gospodarstvom uvijek je presudan kriterij u politici okoliša). Tamo gdje ekološki porezi djeluju regresivno, nužna je primjena kompenzacijskih mjera. Predvidive socijalne nepravde moguće je ublažiti tako da se poveća neoporezivi dio dohotka (egzistencijalni minimum) ili pak snize stope već uvedenih posrednih poreza (poreza na promet, poreza na dodanu vrijednost). U načelu, svaki sustav novčanog procjenjivanja koji nije korigiran fiskalnom redistribucijom i arbitražom konflikta djeluje samo u korist bogatih.

4. (jednostavnost): Ekološki porezi moraju biti jednostavni da ih financijski službenici mogu primijeniti bez poteškoća.

5. (čvrstoća): Za opseg ostvarenih prihoda relevantna je i mogućnost porezne evazije. Zato treba voditi računa da se obveza njihovog plaćanja ne može lako izbjeći.

6. (prilagodljivost): Važan element svake strategije eko-zaštite njezina je prilagodljivost, kako ukupnoj gospodarskoj dinamici, tako i tempu ekoloških promjena. Uvijek valja težiti tome da se priželjkivana snaga usmjeravanjapostigne uz □što manje □štetne posljedice, kad god je to moguće. Dobrovoljno ograničavanje emisije ugljikovog dioksida prije uvođenja ekološkog poreza (Švicarska) i učinak ekološkog signala pri uvođenju poreza na energiju mogu poslužiti kao dobra ilustracija ove teze.

7. (vjerodostojnost): Utvrđivanje optimalne visine ekološkog poreza i prikladnog izbora poreznog obveznika osjetljivo je pitanje. Visina ekoloških poreza ne smije se utvrđivati arbitrarno ili pod lobističkim pritiscima. Uostalom, i sama procjena opravdanosti i mogućnosti uvođenja ekoloških poreza, kao i postupak utvrđivanja njihove optimalne visine, traži i velika financijska naprezanja (uključen je velik broj javnih službenika, širok krug stručnjaka, predstavnici nevladinih organizacija i svenazočni lobisti različitih interesnihskupina), a kamoli svi oni troškovi održavanja glomaznog aparata porezne administracije (zaduženog za uvođenje, ubiranje i kontrolu).

8. (solidarnost): Neumivena je istina da se uspješna zelena porezna reforma ne može izvesti u jednoj jedinoj zemlji. Drugim riječima, mora postojati odgovarajući stupanj međunarodne usklađenosti. Štiteći svoje vlastito ekološko blagostanje, hiperindustrijalizirane zemlje uvode

sve veći broj standarda, propisa i ekonomskih instrumenata za internaliziranje ekoloških troškova, a ubrzani transfer eksternih disekonomija iz zemalja s višim standardima očuvanja okoliša i jačom prisilom internalizacije ekoloških troškova u one s manjim stupnjem regulacije pothranjuje opravdanu bojazan da bi ekološki napredak mogao postati monopolom bogatih zemalja. Ne bi bilo ni pravedno ni ekonomski opravdano prisiljavati zemlje u razvoju da odmah snose pune troškove prilagodbe strogim međunarodnim ekološkim standardima u razdoblju kada su suočene s velikim socijalnim troškovima neoliberalne tranzicije.

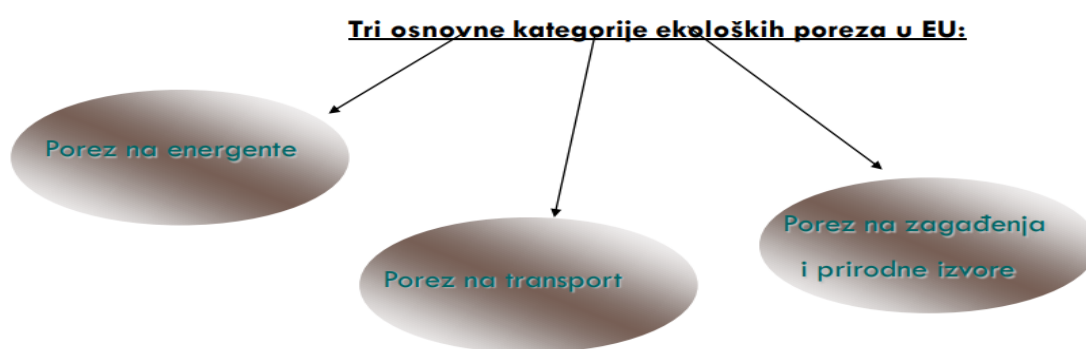
9. (svrsishodnost): Puna korist od uvođenja ekoloških poreza ostvarit će se tek onda kad se tako stečeni prihodi usmjere na konkretne projekte ekološkog istraživanja i razvoja (da tehnologija bude što pouzdanija, sigurnija i kvalitetnija).

10. (odgovornost): Unatoč našem velikom pouzdanju u znanost, konačna je odluka do same srži politička²⁴.

3.6. Ekološki porezi u EU i integracije na globalnom polju

Prema definiciji EU/ OECD-a ekološki porez je oblik poreza kod kojeg je porezna osnovica izražena u fizičkim jedinicama materije i dokazan je njezin negativan utjecaj na okoliš²⁵.

Slika 1: Osnovne kategorije ekoloških poreza u EU

Izvor: Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na:
http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol//5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

²⁴Crnković, A.(2005) Ozelenjivanje ekonomije: Ekološki porezi, zbornik radova pravnog fakulteta sveučilišta u Rijeci, raspoloživo na: http://www.pravri.hr/hr/zbornik/v26_2/09crnkovic.pdf

²⁵Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na: http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol//5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

Tablica 1: Ekološki porezi koji se primjenjuju u zemljama Europske unije

Porez na energente:	Porez na transport:	Porez na zagađenje i izvore:
na mineralna ulja i motorna goriva:	na registraciju i korištenje motornih vozila	na pesticide i umjetna gnojiva (zaštita voda)
benzin, olovni i bezolovni	na uvoz i prodaju motornih vozila	na pakiranje metala, plastike, stakla, keramike
dizel	za korištenje cesta i autocesta	na otpad (deponije)
loživo ulje	na osiguranje luksuznih jahti	na zagađenje zraka (CO ₂ , SO ₂ , NO _x)
petrolej	na buku	na baterije, gume, raspoložive kontejnere
kerozin	na putnike u zračnom prometu	na otpadne vode (kućanske i industrijske)
na prirodni plin		na plastične vrećice
na potrošnju struje		na zagađenje vode
		na CFC, HFC, PFAC i SF ₆ (onežšivači ozona)
		na nuklearnu energiju

Izvor: Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na:
http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol//5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

Tablica 2: Prihodi od ekoloških poreza kao %BDP u EU

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Difference (% points)	
																1995-2009	2000-2009
BE	2.2	2.5	2.5	2.4	2.5	2.3	2.3	2.2	2.3	2.4	2.3	2.2	2.1	2.0	2.0	-0.2	-0.2
BG	1.8	1.1	1.3	2.3	2.4	2.7	2.5	2.3	2.9	3.2	3.0	2.9	3.4	3.4	3.0	1.2	0.4
CZ	2.9	2.7	2.5	2.4	2.6	2.6	2.6	2.5	2.6	2.6	2.7	2.6	2.5	2.5	2.5	-0.4	-0.1
DK	4.5	4.8	4.9	5.3	5.4	5.3	5.2	5.4	5.2	5.6	6.0	6.2	5.9	5.7	4.8	0.2	-0.5
DE	2.3	2.2	2.2	2.1	2.3	2.4	2.5	2.5	2.7	2.5	2.5	2.4	2.2	2.2	2.3	-0.1	-0.1
EE	0.9	1.4	1.6	1.9	1.7	1.7	2.1	2.0	1.9	2.1	2.3	2.2	2.2	2.4	3.0	2.0	1.3
IE	3.1	3.1	3.0	3.0	3.0	2.9	2.4	2.4	2.3	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.4	-0.7	-0.5
EL	3.1	3.1	3.1	2.9	2.7	2.3	2.5	2.3	2.2	2.2	2.1	2.0	2.1	1.9	2.0	-1.1	-0.4
ES	2.2	2.2	2.1	2.3	2.3	2.2	2.1	2.1	2.1	2.0	1.9	1.9	1.8	1.6	1.6	-0.6	-0.6
FR	2.8	2.8	2.7	2.7	2.7	2.5	2.2	2.3	2.3	2.3	2.2	2.2	2.1	2.1	2.1	-0.7	-0.4
IT	3.5	3.4	3.4	3.3	3.4	3.1	3.0	2.8	2.9	2.8	2.7	2.7	2.6	2.4	2.6	-0.9	-0.5
CY	2.9	2.8	2.5	2.5	2.5	2.7	3.0	2.9	3.7	4.0	3.5	3.3	3.4	3.1	2.9	0.0	0.2
LV	1.2	1.7	2.2	3.0	2.4	2.4	2.2	2.3	2.5	2.6	2.6	2.4	2.1	2.0	2.3	1.1	-0.1
LT	1.9	1.9	2.1	2.5	2.9	2.4	2.5	2.8	2.8	2.7	2.3	1.8	1.8	1.7	2.0	0.2	-0.4
LU	3.0	2.9	3.0	2.9	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	3.1	2.9	2.6	2.5	2.5	2.4	-0.5	-0.3
HU	2.9	2.8	2.8	3.3	3.3	3.0	2.8	2.8	2.6	2.7	2.7	2.8	2.8	2.7	2.6	-0.3	-0.4
MT	3.2	3.1	3.5	3.9	4.1	3.7	3.7	3.4	3.4	3.1	3.3	3.3	3.7	3.5	3.3	0.2	-0.3
NL	3.6	3.8	3.8	3.8	3.9	3.9	3.8	3.7	3.7	3.9	3.9	4.0	3.8	3.9	4.0	0.3	0.1
AT	2.1	2.2	2.4	2.3	2.3	2.4	2.6	2.7	2.7	2.7	2.6	2.5	2.4	2.4	2.4	0.3	0.0
PL	1.8	1.9	1.8	1.8	2.1	2.1	2.1	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	2.7	2.6	2.6	0.7	0.5
PT	3.4	3.4	3.2	3.4	3.3	2.6	2.9	3.0	3.0	3.0	3.0	2.9	2.8	2.6	2.5	-0.9	-0.1
RO	1.8	1.8	2.8	3.1	3.9	3.4	2.4	2.1	2.4	2.4	2.0	1.9	2.1	1.8	1.9	0.1	-1.5
SI	4.2	4.4	4.5	5.1	4.2	2.9	3.3	3.3	3.3	3.3	3.2	3.0	3.0	3.0	3.6	-0.7	0.6
SK	2.3	2.1	2.0	1.9	2.0	2.2	2.0	2.2	2.4	2.5	2.4	2.3	2.1	2.0	1.9	-0.4	-0.3
FI	2.9	3.1	3.3	3.3	3.4	3.1	3.0	3.1	3.2	3.2	3.1	3.0	2.7	2.7	2.7	-0.3	-0.5
SE	2.8	3.1	2.9	3.0	2.8	2.8	2.8	2.8	2.9	2.8	2.8	2.7	2.6	2.7	2.8	0.1	0.1
UK	2.9	2.9	2.9	3.1	3.1	3.0	2.8	2.7	2.7	2.6	2.5	2.4	2.5	2.4	2.6	-0.3	-0.4
NO	4.4	4.5	4.3	4.1	3.9	3.4	3.4	3.4	3.3	3.3	3.1	3.1	3.0	2.7	2.7	-1.7	-0.7
IS	2.8	3.0	3.0	3.3	3.5	3.3	2.7	2.3	2.6	2.7	2.8	2.5	2.4	1.8	1.6	-1.3	-1.7

Izvor: Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na:
http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol//5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

Česti su slučajevi da ekološki problemi prelaze granice pojedine države:

1. bilateralni problemi - problemi dvije susjedne zemlje, vezani uz zagađivanje rijeka, atmosfere ili mora
2. multilateralni problemi - ekološki problemi koji su povezni uz više država (npr. države Sredozemlja ili države kroz koje protječe rijeka Dunav ili sl.)
3. globalni problemi - problemi koji su povezani uz stanovnike i države na više kontinenata, odnosno koji su povezani uz cijeli svijet (ozonske rupe, klimatske promjene, porast razine mora i tome sl.).

Uglavnom postoji jasno verbalno opredjeljenje za njihovo rješavanje, ali je malo konkretnih mjera. Jedna od mogućnosti je i primjena poreza:

- a) neposredno kao instrumenta zaštite čovjekovog okoliša nadnacionalnih razmjera (npr. nadnacionalni ekološki porez u EU.)
- b) posredno korištenjem poreza u primarno druge svrhe, ali čiji je usputni učinak smanjivanje zagađenja okoliša

Unilateralne mjere za rješavanje međunarodnih ekoloških problema su skupe i neučinkovite. Rješavanje nadnacionalnih ekoloških problema zahtjeva intenzivne međunarodne pregovore, ali takvi pregovori dosada nisu nažalost imali većih rezultata.

Teško je očekivati kako će u skoroj budućnosti biti uvedeni takvi porezi. Razlozi:

1. nesklonost povezana uz odricanje od dijela financijskog suvereniteta
2. različitost interesa povezanih uz vrstu zagađenja
3. postojanje nacionalnog zakonodavstva koje uspješno regulira stupanj onečišćenja
4. razlike u gospodarskoj strukturi, strukturi potrošnje, strukturi vanjskotrgovinske razmjene, strukturi proračunskih prihoda, razlike u prometnim sustavima, strukturi proizvodnje i potrošnje energenata itd.

Međunarodna kordinacija ekoloških poreza bitna je kako bi se smanjile negativne eksternalije povezne uz zagađenje okoliša. Unatoč općem konsenzusu oko činjenice da se okoliš može zaštititi uporabom ekoloških poreza, međunarodna harmonizacija poreznih stopa nije ostvarena²⁶.

²⁶Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na: http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol/5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf

4. Ekološki porezi u Republici Hrvatskoj

4.1. Pretpostavke za ekološku reformu

I Hrvatska mora, poput ostalih tranzicijskih zemlja, stvoriti nužne institucionalne pretpostavke za uspješnu provedbu ekološke porezne reforme: mora osigurati političku i makroekonomsku stabilnost (ključne varijable povoljne investicijske klime), mora dosljedno štititi vladavinu prava, mora uspostaviti prikladne oblike tehnološke suradnje (osobito dugoročna partnerstva), mora osjetno povećati djelotvornost javnog i stručnog upravljanja raspoloživim resursima (sustavno uvođenje najsuvremenije informacijske tehnologije, kudikamo stroži standardi obrazovanja i stručne izobrazbe stanovništva). Navedenu poreznu reformu moguće je provesti i u Hrvatskoj sa pozitivnim rezultatima na okoliš i na zaposlenost te konkurentnost Hrvatskog tržišta rada²⁷.

4.2. Oporezivanje energenata u Republici hrvatskoj

Pravna osnova za oporezivanje energenata (energije) u Republici Hrvatskoj je Zakon o trošarinama, Pravilnik o trošarinama, Pravilnik o uvjetima i načinu oslobođenja od plaćanja trošarine na energente koji se koriste kao pogonsko gorivo za plovidbu, Uredba o visini trošarine za unp-ukapljeni naftni plin, Uredba o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon, Pravilnik o podnošenju trošarinskih obrazaca i obrazaca posebnih poreza uporabom sustava elektroničke razmjene podataka. Svi navedeni zakonski i podzakonski propisi usklađeni su s pravnom stečevinom Europske unije. Prema čl. 1. Zakona o trošarinama predmet oporezivanja trošarinama su trošarinski proizvodi koji su proizvedeni (proizvodnja uključuje i crpljenje iz tla gdje je to moguće primijeniti) u Republici Hrvatskoj, uneseni iz druge države članice Europske unije u Republiku Hrvatsku ili uvezeni u Europsku uniju. Drugim riječima Zakonom o trošarinama uređuje se trošarinski sustav oporezivanja alkohola i alkoholnih pića, duhanskih prerađevina, energenata i električne energije (trošarinski proizvodi). Čl. 21. Zakona o trošarinama propisano je (općenito-generalno) tko se smatra poreznim obveznikom ili trošarinskim obveznikom. Trošarinskim obveznikom smatra se osoba koja je u obvezi plaćanja trošarine i to²⁸:

²⁷ Ekološki porezi i porezna reforma u Republici Hrvatskoj, raspoloživona: <http://www.ijf.hr/zaklada/2003/c3.pdf>

²⁸ Šinković, Z. (2013) Oporezivanje energenata, Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf

1. ovlašteni držatelj trošarinskog skladišta, registrirani primatelj, bilo koja osoba koja otpušta trošarinske proizvode ili osoba za čiji se račun otpuštaju trošarinski proizvodi iz sustava odgode plaćanja trošarine

2. uvoznik trošarinskih proizvoda

3. proizvođač trošarinskih proizvoda izvan sustava odgode

4. primatelj trošarinskih proizvoda već puštenih u potrošnju u drugoj državi članici, a koje drži u komercijalne svrhe na teritoriju Republike Hrvatske radi isporuke ili radi potrošnje
Obveznik plaćanja trošarine je i osoba koja isporučuje ili drži trošarinske proizvode radi isporuke

5. prodavatelj iz druge države članice, odnosno njegov porezni zastupnik kod prodaje na daljinu ili primatelj trošarinskih proizvoda u Republici Hrvatskoj ako prodavatelj prije otpreme proizvoda nije nadležnom tijelu prijavio i podnio instrument osiguranja plaćanja trošarine sukladno odredbama Zakona o trošarinama.

Osim gore navedenih osoba koje se smatraju poreznim obveznicima ili trošarinskim obveznicima trošarinu plaćaju i:

1. osoba koja drži trošarinske proizvode izvan sustava odgode plaćanja trošarine kod kojih trošarina nije plaćena sukladno odredbama Zakona o trošarinama ili bilo koja druga osoba koja je uključena u držanje tih proizvoda, a koja se smatra trošarinskim obveznikom

2. osoba koja pušta u potrošnju trošarinske proizvode u slučajevima iz čl.24. Zakona o trošarinama

3. osoba koja nezakonito proizvede, prima, otprema, uveze, unese, preveze, čuva, posjeduje, proda, kupi, pusti u potrošnju trošarinske proizvode ili s njima na drugi način nezakonito raspolaže, kao i osoba koja sudjeluje u tim radnjama

4. u slučaju nepravilnosti koje su se dogodile tijekom kretanja trošarinskih proizvoda u sustavu odgode plaćanja trošarine - ovlašteni držatelj trošarinskog skladišta, registrirani pošiljatelj ili bilo koja druga osoba koja je u skladu s Zakonom o trošarinama jamčila plaćanje trošarine

5. u slučaju nepravilnosti koje su se dogodile tijekom kretanja trošarinskih proizvoda puštenih u potrošnju – osoba koja je u skladu s čl. 19. i 20. Zakona o trošarinama jamčila plaćanje trošarine

6. oslobođeni korisnik trošarinskih proizvoda kada otprema ili koristi trošarinske proizvode u svrhe za koje nije dobio odobrenje. Ako je više osoba odgovorno za plaćanje trošarine, za plaćanje odgovaraju solidarno²⁹.

Drugim riječima poslovanje gospodarskih subjekata (trošarinskih obveznika) unutar trošarinskog sustava odvijat će se na novi način koji će imati za posljedicu uvođenje kontinuiranog praćenja i nadziranja svih registriranih subjekata koji sudužni na propisani način poslovati trošarinskim proizvodima, a što je osnovni preduvjet za ulazak na slobodno tržište Europske unije. Također su ustrojeni registri trošarinskih obveznika i poseban registar ovlaštenih držatelja trošarinskih skladišta, koji uključuje i trošarinska skladišta, registriranih i povremeno registriranih primatelja, a što je potrebno kako bi se omogućila razmjena podataka sa nadležnim tijelima drugih država članica.

4.3. Predmet oporezivanja, trošarinska osnovica i visina trošarine

Vrste energenata i električna energija određeni su tarifnim oznakama Kombinirane nomenklature sukladno čl. 2. točki 5. Direktive 2003/96/EZ ili prema svojstvima pojedinog proizvoda. U skladu s navedenim čl. 83. Zakona o trošarinama propisano je što se smatra energentima (motorne benzine koji se koriste kao pogonska goriva (olovni i bezolovni benzin), plinsko ulje za pogon i za grijanje, kerozin – petrolej za pogon i za grijanje, UNP – ukapljeni naftni plin za pogon i za grijanje, teško loživo ulje, prirodni plin za pogon, za grijanje za poslovnu uporabu i za neposlovnu uporabu, ugljen i koks za poslovnu uporabu i za neposlovnu uporabu, električna energija za poslovnu uporabu i za neposlovnu uporabu, biogoriva) odnosno čl. 84. Zakona o trošarinama određuje se trošarinska osnovica i visina trošarine na slijedeći način: trošarinska osnovica za energente je 1000 kilograma neto mase, 1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15 stupnjeva C, Gigajoul bruto toplinske vrijednosti. Trošarinska osnovica za električnu energiju i prirodni plin je količina električne energije, odnosno prirodnog plina mjerena u megavatsatima. Prema čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama visina trošarine iznosi za: Za energente iz plina od kamenog ugljena,

²⁹Šinković, Z.(2013) Oporezivanje energenata ,Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf

vodeni plin, generatorski plin i sl., plinovi, katran dobiven destilacijom kamenog i mrkog ugljena, lignita i treseta, i ostali, ulja i ostali proizvodi destilacije katrana kamenog ugljena na visokoj temperaturi, smola i koks od smole dobiveni od katrana kamenog ugljena ili drugih katrana, nafta i ulja dobivena od bitumenskih minerala; sirova, naftnaulja i ulja dobivena od bitumenskih minerala osim sirovih, naftni plinovi i ostali plinoviti ugljikovodici – ukapljeni, vazelin; parafinski vosak, mikrokristalni naftni vosak, ozokerit, vosak mrkog ugljena, vosak od treseta, drugi mineralni voskovi, naftni koks, naftni bitumen i drugi ostaci od nafte ili ulja od bitumenskih minerala, bitumen i asfalt, prirodni; bitumenski ili uljni škriljavci i katranski pijesak; asfaltitii asfaltne stijene, bitumenske mješavine na osnovi prirodnog asfalta, prirodnog bitumena, naftnog bitumena, mineralnog katrana ili mineralne katranske smole, aciklički ugljikovodici, ciklički ugljikovodici trošarina se plaća prema namjeni korištenja i prema iznosu propisanom za jednakovrijedno pogonsko gorivo, odnosno gorivo za grijanje iz čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama. Na energente pripravci za podmazivanje i za pouljivanje i mašćenje, pripravci protiv detonacija, sprječavanje oksidacije, taloženja smole, poboljšivačiviskoznosti, pripravci za sprječavanje korozije i drugi pripremljeni aditivi za mineralna ulja (uključujući benzin), smjese alkilbenzena te smjese alkilnaftalenat trošarina se plaća prema namjeni korištenja i prema iznosima propisanim za jednakovrijedno pogonsko gorivo, odnosno kao za gorivo za grijanje iz čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama. Na energente odnosno ostale proizvode koji su namijenjeni za uporabu, ponuđeni na prodaju ili se koriste kao pogonsko gorivo, trošarina se plaća prema namjeni korištenja prema iznosima propisanim za jednakovrijedno pogonsko gorivo iz čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama. Na energente ostali ugljikovodici koji su namijenjeni za uporabu, ponuđeni na prodaju ili se koriste za grijanje, osim treseta ili biomase trošarina se plaća prema namjeni korištenja i prema stopi propisanoj za jednakovrijedno gorivo za grijanje iz čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama³⁰. Na aditive i punila koji su dodani energentu trošarina se plaća prema istom iznosu propisanom za energent kojemu su dodani. Na označeno plinsko ulje koje uz predočenje kartice goriva kupuju korisnici označenih plinskih ulja za namjene u poljoprivredi, ribogojstvu i akvakulturi iz čl. 92. Zakona o trošarina iznosi 0,00 kuna. Za energente kojima je dodano biogorivo (pod biogorivom se smatra tekuće ili plinovito gorivo koje se koristi kao pogonsko gorivo za potrebe prijevoza, proizvedeno iz biomase i definirano posebnim propisima) korisnik ima pravo na povrat ili na umanjenje od plaćanja trošarine razmjerno udjelu dodanog biogoriva, odnosno proizvoda, ali najviše do 5%. Za potrebe Zakona o trošarinama poslovnom uporabom

³⁰Šinković, Z.(2013) Oporezivanje energenata ,Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf

smatra se uporaba od strane gospodarskih subjekata koji samostalno otpremaju robu ili usluge, neovisno o namjeni ili rezultatima te gospodarske djelatnosti. Gospodarskim subjektom mogu se smatrati i pravne osobe koje u organizacijskom smislu predstavljaju samostalnu jedinicu koja je sposobna sama djelovati vlastitim sredstvima. U slučaju da gospodarski subjekt trošarinski proizvod koristi i za poslovnu i za neposlovnu uporabu, trošarinski proizvod će se oporezivati razmjerno svakom načinu uporabe. U slučaju kada je bilo poslovna bilo neposlovna uporaba beznačajna, može se smatrati da ne postoji. Vlada Republike Hrvatske može uredbom mijenjati visine trošarina. Iz svega gore navedenog može se zaključiti da je Republika Hrvatska uskladila visinu trošarine s Direktivom 2003/96/EC koja određuje minimalne stope za pogonsko gorivo, gorivo za industrijsku ili komercijalnu upotrebu, gorivo za grijanje ili električnu energiju. Drugim riječima zemlje članice moraju uskladiti visine svojih stopa s minimalno propisanim, pri čemu gornja granica nije određena i svaka zemlja može autonomno uvoditi i više stope³¹.

³¹Šinković, Z.(2013) Oporezivanje energenata ,Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf

Tablica 3: Članak 84. Zakona o trošarinama

1.	Motorne benzine koji se koriste kao pogonska goriva:	
1.1.	Olovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 51, 2710 11 59	3. 3.801,00 kn/1000 l
1.2.	Bezolovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 41, 2710 11 45, 2710 11 49	3.151,00 kn/1000 l
2.	Plinsko ulje iz tarifnih oznaka 2710 19 41 do 2710 19 49	
2.1.	za pogon	2.450,50 kn/1000 l
2.2.	za grijanje	343,00 kn/1000 l
3.	Kerozin – petrolej iz tarifnih oznaka 2710 19 21 i 2710 19 25	
3.1.	za pogon	2.450,50 kn/1000 l
3.2.	za grijanje	1.752,00 kn/1000 l
4.	UNP – ukapljeni naftni plin iz tarifnih oznaka KN 2711 12 11 do 2711 19 00	
4.1.	za pogon	100,00 kn/1000 kg
4.2.	za grijanje	100,00 kn/1000 kg
5.	Teško loživo ulje iz tarifnih oznaka KN 2710 19 61 do 2710 19 69	
		160,00 kn/1000 kg
6.	Prirodni plin iz tarifnih oznaka KN 2711 11 00, 2711 21 00 i 2711 29 00	
6.1.	za pogon	0,00 kn/MWh
6.2.	za grijanje za poslovnu uporabu	4,05 kn/MWh
6.3.	za grijanje za neposlovnu uporabu	8,10 kn/MWh
7.	Ugljen i koks iz tarifnih oznaka KN 2701, 2702 i 2704	
7.1.	za poslovnu uporabu	2,30 kn/Gj
7.2.	za neposlovnu uporabu	2,30 kn/Gj
8.	Električna energija iz tarifne oznake KN 2716	
8.1.	za poslovnu uporabu	3,75 kn/MWh
8.2.	za neposlovnu uporabu	7,50 kn/MWh
9.	Biogoriva iz članka 83. stavka 6. ovoga Zakona	
		0,00 kn

Izvor:Šinković, Z.(2013) Oporezivanje energenata ,Zbornik radova pravnog fakulteta uSplitu, dostupno na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf

Zemljama članicama treba omogućiti potrebnu fleksibilnost u definiranju i provedbi politike koja odgovara njihovim nacionalnim okolnostima. Ipak zbog usklađivanja s obveznim minimalnim visinama trošarine propisanim EU Smjernicama (direktivama) u odnosu na oporezivanje energenata, doći će do povećanja visine trošarina i to na sljedeće energente: plinsko ulje za pogon (dizelska goriva) sa 2.354,00 kn/1000 l na 2.450,50 kn/1000 l, kerozin za pogon sa 2.243,00 kn/1000 l na 2.450,50 kn/1000 l.³¹ Ostali energenti (olovni i bezolovni motorni benzini, plinsko ulje i kerozin za grijanje te teško loživo ulje) zadržavaju postojeću razinu oporezivanja. U nacionalne trošarinske propise implementirane su tarifne oznake

Kombinirane nomenklature definirane u direktivi iz 2003. godine, te su naknadno neke tarifne oznake izmijenjene. U nastavku je njihova korelacija s trenutnim tarifnim oznakama³².

Tablica 4: Korelacija kombinirane nomenklature s trenutnim tarifnim oznakama

Zakon o trošarinama		„Kombinirana nomenklatura“ za 2015. godinu (Provedbena uredba Komisije br. 1101/2014 od 16. listopada 2014. godine objavljena u Službenom glasniku L312/14 od 31. listopada 2014. godine.)
Članak 83. stavak 2. točke:		
1.	proizvodi obuhvaćeni tarifnim oznakama KN 2701, 2702 i 2704 do 2715	KN 2701, 2702 i 2704 do 2715
2.	proizvodi obuhvaćeni tarifnim oznakama KN 2901 i 2902	KN 2901 i 2902
3.	proizvodi obuhvaćeni tarifnom oznakom KN 3403	KN 3403
4.	proizvodi obuhvaćeni tarifnom oznakom KN 3811	KN 3811
5.	proizvodi obuhvaćeni tarifnom oznakom KN 3817	KN 3817
Članak 83. stavak 3. točke:		
1.	proizvodi obuhvaćeni tarifnim oznakama KN 1507 do 1518	KN 1507 do 1518
2.	proizvodi obuhvaćeni tarifnom oznakom KN 2905 11 00 koji nisu sintetičkog podrijetla	KN 2905 11 00 koji nisu sintetičkog podrijetla
3.	proizvodi obuhvaćeni tarifnom oznakom KN 3824 90 99	KN 3826 00, 3824 90 87, 3824 90 92, 3824 90 92, 3824 90 93, 3824 90 96
Članak 84. stavak 3. točke:		
1.	Motorne benzine koji se koriste kao pogonska goriva:	
1.1.	Olovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 51, 2710 11 59	KN 2710 12 31, 2710 12 51, 2710 12 59

Izvor: Jančiev, Z., Supić, J.: (2016) Porezni sustav, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, porezna uprava, raspoloživo na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/PorezniSustav_2012.pdf

³² Jančiev, Z., Supić, J.: (2016) Porezni sustav, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, porezna uprava, raspoloživo na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/PorezniSustav_2012.pdf

Tablica 5: Korelacija kombinirane nomenklature s trenutnim tarifnim oznakama

Zakon o trošarinama		„Kombinirana nomenklatura“ za 2015. godinu (Provedbena uredba Komisije br. 1101/2014 od 16. listopada 2014. godine objavljena u Službenom glasniku L312/14 od 31. listopada 2014. godine.)
1.2.	Bezolovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 41, 2710 11 45, 2710 11 49	KN 2710 12 31, 2710 12 41, 2710 12 45, 2710 12 49
2.	Plinsko ulje iz tarifnih oznaka 2710 19 41 do 2710 19 49	KN 2710 19 43 do 2710 19 48 i 2710 20 11 do 2710 20 19
3.	Kerozin – petrolej iz tarifnih oznaka 2710 19 21 i 2710 19 25	KN 2710 19 21 i 2710 19 25
4.	UNP – ukapljeni naftni plin iz tarifnih oznaka KN 2711 12 11 do 2711 19 00	KN 2711 12 11 do 2711 19 00
5.	Teško loživo ulje iz tarifnih oznaka KN 2710 19 61 do 2710 19 69	KN 2710 19 62 do 2710 19 68 i 2710 20 31 do 2710 20 39
6.	Prirodni plin iz tarifnih oznaka KN 2711 11 00, 2711 21 00 i 2711 29 00	KN 2711 11 00, 2711 21 00 i 2711 29 00
7.	Ugljen i koks iz tarifnih oznaka KN 2701, 2702 i 2704	KN 2701, 2702 i 2704
8.	Električna energija iz tarifne oznake KN 2716	KN 2716
Članak 85. stavak 1. točke:		
1.	KN 2707 10, 2707 20, 2707 30 i 2707 50	KN 2707 10, 2707 20, 2707 30 i 2707 50
2.	KN 2710 11 do 2710 19 69	KN 2710 12 do 2710 19 68 i 2710 20 do 2710 20 39
3.	KN 2710 11 21, 2710 11 25 i 2710 19 29	KN 2710 12 21, 2710 12 25 i 2710 19 29
4.	KN 2711 osim KN 2711 11, 2711 21 i 2711 29	KN 2711 osim KN 2711 11, 2711 21 i 2711 29
5.	KN 2901 10	KN 2901 10
6.	KN 2902 20, 2902 30, 2902 41, 2902 42, 2902 43 i 2902 44	KN 2902 20, 2902 30, 2902 41, 2902 42, 2902 43 i 2902 44
7.	KN 3811 11 10, 3811 11 90, 3811 19 00 i 3811 90 00	KN 3811 11 10, 3811 11 90, 3811 19 00 i 3811 90 00
Članak 85. stavak 3.:		vrijede KN oznake iz članka 83. stavak 3.
Članak 87. stavak 1.:		
1.	Plinsko ulje iz tarifnih oznaka 2710 19 41 do 2710 19 49	KN 2710 19 43 do 2710 19 48 i 2710 20 11 do 2710 20 19
Članak 91.a stavak 1.:		
1.	KN 2710 19 91, 2710 19 99 i 3826 00 90	KN 2710 19 91, 2710 19 99 i 3826 00 90

Izvor: Jančiev, Z., Supić, J.:(2016) Porezni sustav, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, porezna uprava, raspoloživo na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/PorezniSustav_2012.pdf

Smjernica (direktiva) dopušta članicama primjenu diferenciranih stopa za komercijalnu i nekomercijalnu uporabu plinskog ulja kao pogonskoga goriva, uz uvjet da stope na plinsko ulje kao komercijalno pogonsko gorivo nisu ispod nacionalne razine oporezivanja koje je bilo na snazi 1. siječnja 2003. Tako u Republici Hrvatskoj visina trošarine za plinsko ulje koji se odnosi na pogon iznosi 2.450,50 kn/1000 l, odnosno za plinsko ulje koje se koristi za grijanje

iznosi 343,00 kn/1000 l.33. Različite stope primjenjuju se u zemljama članicama pod isključivo fiskalnim nadzorom u ovim slučajevima:

- 1.) kada su izravno povezane s kvalitetom proizvoda
- 2.) kada ovise o količini potrošenih energenata i električne energije namijenjenih grijanju
- 3.) za lokalni javni promet (uključujući i promet taksija)
- 4.) zbrinjavanje otpada, oružane snage i javnu administraciju, invalidne osobe, hitnu službu
- 5.) uz primjenu različitih stopa ovisno o tome je li riječ o profitnoj ili neprofitnoj djelatnosti³³.

4.4. Električna energija

Električna energija nezaobilazna je osnova materijalnih i društvenih djelatnosti, ali i osobnog života današnjeg civiliziranog čovjeka. Osobita svojstva električne energije pridonose tomu da u energetske gospodarstvima svijeta neprekidno raste udio električne energije u ukupno neposredno iskorištenoj energiji. Električna energija kao sveprisutan i gotovo nezamjenjiv energent služi zadovoljenju mnogih, poglavito elementarnih potreba u svim područjima života. Trošak električne energije sastavni je dio troškova izrade svih proizvoda i usluga kao i troškova života. Cijena električne energije izravno i neizravno određuje razinu životnog standarda: izravno potrošnjom električne energije u kućanstvima, a neizravno cijenom svih proizvoda i usluga. Neovisno o ostalim odredbama Zakona o trošarinama trošarinskim obveznikom za električnu energiju iz tarifne oznake KN 2716 (za poslovnu uporabu i za neposlovnu uporabu) smatra se:

1. opskrbljivač električnom energijom kada električnu energiju isporuči krajnjem kupcu u Republici Hrvatskoj
2. opskrbljivač kada uvozi ili unosi električnu energiju za vlastite potrebe, proizvođač kada proizvedenu električnu energiju koristi za vlastite potrebe (čl. 94. Zakona o trošarinama). Čl. 95. Zakona o trošarinama regulirano je na koji način opskrbljivač električnom energijom odnosno trošarinski obveznik može obračunati trošarinu na električnu energiju:

³³Šinković, Z.(2013) Oporezivanje energenata ,Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf

1. mjerenje/utvrđivanje isporučenih količina električne energije obavljaju operator prijenosnog sustava i operator distribucijskog sustava te proizvođač putem redovito ovjeravanih brojila električne energije sukladno posebnim propisima
2. opskrbljivač električnom energijom obračunava trošarinu na električnu energiju prema izdanim računima za izvršene isporuke u obračunskom razdoblju, a temeljem podataka o stvarno isporučenim količinama električne energije krajnjem kupcu
3. opskrbljivač električnom energijom može obračunati trošarinu na temelju podataka operatora prijenosnog sustava ili operatora distribucijskog sustava o procijenjenim isporučenim mjesečnim količinama električne energije krajnjem kupcu prema prosječnoj mjesečnoj potrošnji električne energije tog kupca iz odgovarajućeg obračunskog razdoblja prethodne godine, odnosno prema sporazumno utvrđenoj mjesečnoj potrošnji električne energije s novim krajnjim kupcem. Opskrbljivač električnom energijom obvezan je najmanje jednom šestomjesečno izraditi konačan obračun trošarine za mjesece za koje je trošarina utvrđena prema procijenjenim mjesečnim količinama električne energije, i to u mjesečnom obračunu trošarine za mjesec u kojem je utvrđena stvarno isporučena količina električne energije
4. trošarinski obveznik mora za obračunsko razdoblje sam utvrditi obvezu trošarine na električnu energiju sukladno propisanim trošarinskim osnovicama i iznosima koji su na snazi na dan nastanka obveze obračunavanja trošarine. Obračunska razdoblja su od prvog do posljednjeg dana u mjesecu³⁴.

4.5. Upotreba energenata i električne energije za namjene na koje se ne plaća trošarina

Prema čl. 101. Zakona o trošarinama trošarina se ne plaća na:

1. Energente koji se koriste kao pogonsko gorivo u zračnom prometu, osim uporabe za privatne letove
2. energente koji se koriste kao pogonsko gorivo za plovidbu, uključujući ribolov i električnu energiju proizvedenu na plovilu, osim uporabe plovinih objekata i plovila za privatne svrhe

³⁴Šinković, Z.(2013) Oporezivanje energenata ,Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf

3. energente koje proizvođač energenata i električne energije koristi u svojim proizvodnim prostorijama za daljnju preradu, odnosno proizvodnju drugih energenata i električne energije, osim ako se koriste kao pogonsko gorivo za vozila
4. energente koji se koriste za zajedničku proizvodnju toplinske i električne energije u jedinstvenom procesu (kogeneracija)
5. energente koji se koriste u mineraloškim procesima
6. dvojnokorištenje energenata; ako se koriste kao gorivo za grijanje i istodobno za namjenu koja nije pogon ili grijanje (uporaba energenata za kemijsku redukciju, u elektrolitskim i metalurškim procesima)
7. energente koji se koriste za druge namjene, a ne kao pogonsko gorivo ili gorivo za grijanje
8. prirodni plin koji se koristi u kućanstvima i prirodni plin koji se koristi za pogon vozila.

Trošarina se ne plaća ni na:

1. energente puštene u potrošnju u drugoj državi članici koji se nalaze u standardnim spremnicima komercijalnih motornih vozila te su namijenjeni uporabi kao pogonsko gorivo u tim vozilima, a ne za daljnju prodaju
2. energente koji su u specijalnim kontejnerima i koji dolaze iz drugih država članica, a namijenjeni su specifičnom korištenju za rad opskrbnih sustava tih kontejnera tijekom prijevoza³⁵.

Trošarina se ne plaća na električnu energiju:

1. koja se koristi za kemijskuredukciju i u elektrolitskim i metalurškim procesima
2. koja se koristi za zajedničku proizvodnju toplinske i električne energije u jedinstvenom procesu (kogeneracija),

³⁵Šinković, Z.(2013) Oporezivanje energenata ,Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf

3. koja se dobiva korištenjem iz obnovljivih izvora energije i ako je proizvođač koristi za vlastite potrebe: snage vjetra, valova, plime, geotermalnih izvora, sunčeve energije ili ako je proizvedena od biomase ili proizvoda od biomase

4. koja se koristi u mineraloškim procesima

5. koja se koristi u kućanstvima

6. koja se koristi za proizvodnju električne energije te za održavanje sposobnosti

proizvodnje električne energije.

Prema Direktivi 2003/96/EC ne oporezuju se:

1. energenti i električna energija

koja se iskorištava za proizvodnju električne energije

2. energenti koji se isporučuju kao gorivo za potrebe zračne navigacije, osim za privatne sportsko-rekreacijske namjene

3. energenti koji se isporučuju kao gorivo za potrebe navigacije unutar sustava voda zajednice, uključujući ribarstvo, osim za privatnu namjenu. Članice mogu ograničiti primjenu posljednjih dvaju izuzeća u sustavu međunarodnog prometa i prometa među članicama. Stoga za sav zračni promet unutar zemalja, ili između dvije članice za koji bi morao biti potpisan bilateralni ugovor može se primijeniti niža stopa od minimalno utvrđene u smjernici (direktivi)³⁶. Zemlje članice mogu, između ostaloga, primijeniti ova potpuna ili djelomična izuzeća pri oporezivanju na: energente koji se koriste u pilot-projektima za tehnološki razvoj ekološki prihvatljivih proizvoda, biogorivo, energiju dobivenu iz solarnih izvora, djelovanjem vjetra, plimno-osečnih utjecaja, geotermalnih izvora, bio mase ili otpada, energente i električnu energiju koja se iskorištava za prijevoz robe i putnika u željezničkom, tramvajskom i autobusnom prometu, energente koje se rabe kao gorivo u plovidbi na unutarnjim plovnim putovima (uključujući ribarstvo), ali ne za privatne sportsko-rekreacijske svrhe, prirodni plin i ukapljeni naftni plin koji je pogonsko gorivo. U Smjernici (direktivi) se uzima u obzir konkurencija među različitim sektorima te se omogućuje primjena mjera kojima bi se ublažile razlike u poreznom opterećenju između energetske intenzivnih sektora i/ili sektora koji provode politiku zaštite okoliša ili poboljšavaju efikasnost iskorištenja energenata. Na temelju

³⁶Šinković, Z. (2013) Oporezivanje energenata, Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf

gore navedenog daje se zaključiti da je Republika Hrvatska uskladila u načelu svoja oslobođenja koja se odnose na prirodni plin i električnu energiju s Direktivom 2003/96/EC. Zbog oslobođenja koja se odnose na prirodni plin i električnu energiju koji se koristi u kućanstvima, uvođenje istih kao predmeta oporezivanja neće utjecati na sektor stanovništva. Ipak ne treba zanemariti činjenicu da uvođenje trošarine na električnu energiju prema okvirnoj procjeni trebalo bi utjecati na povećanje maloprodajne cijene za 1,05%, a za prirodni plin 3,41% (krajnji kupci priključeni na transportni sustav), odnosno za 2,38% (krajnji kupci priključeni na distribucijski sustav)³⁷.

4.6. Posebni porezi na motorna vozila

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju u cijelosti se uveo sustav oporezivanja motornih vozila na temelju emisija ugljičnog dioksida. Ovaj ekološki kriterij oporezivanja trebao bi potaknuti kupnju ekološki prihvatljivih vozila te smanjiti cijene motornih vozila s niskim emisijama ugljičnog dioksida. Kako bi se osiguralo ispunjenje obveza ograničenja emisija stakleničkih plinova do nacionalne godišnje kvote (dio industrijskih procesa, promet, poljoprivreda, kućanstva itd.), Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o praćenju emisija stakleničkih plinova, politike i mjera za njihovo smanjenje u Republici Hrvatskoj, koja je na snazi od 7. kolovoza 2012³⁸.

Porezni obveznici ovog poreza su:

1. Fizička i pravna osoba koja radi uporabe na cestama u Republici Hrvatskoj u Republici Hrvatskoj stječe motorno vozilo, ili koja takvo motorno vozilo na koje nije obračunat i plaćen posebni porez uvozi ili unosi u Republiku Hrvatsku
2. Osoba koja je izvršila prenamjenu drugog motornog vozila u motorno vozilo koje je predmet oporezivanja
3. osoba koja je nezakonito uporabila motorno vozilo na području RH.

Oslobođenja i izuzeća od plaćanja posebnog poreza:

Posebni porez se ne plaća na motorna vozila ako su namijenjena za:

³⁷Šinković, Z.(2013) Oporezivanje energenata ,Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf

³⁸Šinković, Z.(2013) Ekološki porezi,Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: file:///C:/Users/78002497/Downloads/zb201304_953.pdf

1. službene potrebe diplomatskih i konzularnih predstavništava te posebnih misija akreditiranih u Republici Hrvatskoj, pod uvjetom uzajamnosti, osim konzularnih predstavništava koje vode počasni konzularni dužnosnici
2. osobne potrebe stranog osoblja diplomatskih i konzularnih predstavništava te posebnih misija akreditiranih u Republici Hrvatskoj
3. potrebe međunarodnih organizacija, kada je to utvrđeno međunarodnim ugovorom koji obvezuje³⁹ RH
4. osobne potrebe stranog osoblja međunarodnih organizacija, kada je to utvrđeno međunarodnim ugovorom koji obvezuje Republiku Hrvatsku
5. uporabu u skladu s međunarodnim ugovorom koji je RH zaključila s drugom državom ili međunarodnom organizacijom, ako taj ugovor za isporuku motornih vozila predviđa oslobođenje od plaćanja poreza na dodanu vrijednost
6. službene potrebe institucija EU u Republici Hrvatskoj
7. osobne potrebe stranog osoblja institucija EU u Republici Hrvatskoj.

Predmet oporezivanja posebnog poreza na motorna vozila:

1. osobni automobili i ostala motorna vozila konstruirana prvenstveno za prijevoz osoba, uključujući motorna vozila tipa karavan, kombi i trkače automobile iz tarifnih oznaka KN 8703 21, 8703 22, 8703 23, 8703 24, 8703 31, 8703 32, 8703 33 i 8703 90, osim sanitetskih vozila, dostavnih »van« vozila i vozila posebno prilagođenih za prijevoz osoba s invaliditetom
2. motocikli (uključujući i mopede), bicikli i slična vozila s pomoćnim motorom, s ili bez bočne prikolice iz tarifnih oznaka KN: 8711 20, 8711 30, 8711 40, 8711 50 i 8711 90,
3. »pick-up« vozila s dvostrukom kabinom, neovisno o njihovom razvrstavanju u kombiniranoj nomenklaturi,
4. »ATV« vozila, neovisno o njihovom razvrstavanju u kombiniranoj nomenklaturi,
5. druga motorna vozila prenamijenjena u motorna vozila iz točke 1., 2., 3. i 4

³⁹ Jančiev, Z., Supić, J.: (2016) Porezni sustav, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, porezna uprava, raspoloživo na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/PorezniSustav_2012.pdf

Porezna osnovica za nova motorna vozila je preporučena prodajna cijena koju je proizvođač, predstavnički ured proizvođača u RH i trgovac koji je generalni zastupnik ili uvoznik određene marke motornih vozila u RH, ili slično, dostavio Carinskoj upravi, dok je za rabljena motorna vozila porezna osnovica vrijednost rabljenog motornog vozila na hrvatskom tržištu na dan utvrđivanja porezne osnovice⁴⁰. Posebni porez na sljedeća motorna vozila plaća se u postotku od porezne osnovice na temelju cijene motornog vozila prema i postotku od porezne osnovice na temelju cijene motornog vozila ovisno o prosječnoj emisiji ugljičnog dioksida (CO₂) izraženoj u gramima po kilometru prema tablicama 2 i 3, ovisno o vrsti goriva koje vozilo koristi za promet, i to tako da se dobiveni iznosi zbrajaju:

1. osobni automobili i ostala motorna vozila konstruirana prvenstveno za prijevoz osoba, uključujući motorna vozila tipa karavan, kombi i trkače automobile iz tarifnih oznaka KN: 8703 21, 8703 22, 8703 23, 8703 24, 8703 31, 8703 32, 8703 33 i 8703 90, osim sanitetskih vozila, dostavnih »van« vozila i vozila posebno prilagođenih za prijevoz osoba s invaliditetom
2. »pick-up« vozila s dvostrukom kabinom, neovisno o njihovom razvrstavanju u kombiniranoj nomenklaturi
3. druga motorna vozila prenamijenjena u motorna vozila iz točke 1.i 2.

Tablica 6: Porezna osnovica i visina posebnog poreza

TABLICA 1 – cijena motornog vozila		TABLICA 2 – dizelsko gorivo		TABLICA 3 – benzin, ukapljeni naftni plin, prirodni plin i dizelsko gorivo s razinom emisije ispušnih plinova EURO VI	
Porezna osnovica u kn	%	Emisija CO ₂ (g/km)	%	Emisija CO ₂ (g/km)	%
0,00 do 100.000,00	1	86 do 100	1,5	91 do 100	1
100.000,01 do 150.000,00	2	101 do 110	2,5	101 do 110	2
150.000,01 do 200.000,00	4	111 do 120	3,5	111 do 120	3
200.000,01 do 250.000,00	6	121 do 130	7	121 do 130	6
250.000,01 do 300.000,00	7	131 do 140	11,5	131 do 140	10
300.000,01 do 350.000,00	8	141 do 160	16	141 do 160	14
350.000,01 do 400.000,00	9	161 do 180	18	161 do 180	16
400.000,01 do 450.000,00	11	181 do 200	20	181 do 200	18
450.000,01 do 500.000,00	12	201 do 225	23	201 do 225	21
Preko 500.000,00	14	226 do 250	27	226 do 250	23
		251 do 300	29	251 do 300	27
		301 do	31	301 do	29

Izvor: Jančiev, Z., Supić, J.:(2016) Porezni sustav, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, porezna uprava, raspoloživo na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/PorezniSustav_2012.pdf

⁴⁰Šimović, J., Arbutina, H., Mijatović, N., Rogić-Lugarić, T., Cindrić, S., (2010), Hrvatski fiskalni sustav, Zagreb, str.71

Posebni porez po osnovi emisije ugljičnog dioksida (CO₂) ne plaća se na motorna vozila koja za pogon koriste dizelsko gorivo i čija je prosječna emisija ugljičnog dioksida (CO₂) do najviše 85 grama po kilometru i motorna vozila koja za pogon koriste benzin, ukapljeni naftni plin ili prirodni plin i čija je prosječna emisija ugljičnog dioksida (CO₂) do najviše 90 grama po kilometru. Za »plug-in« hibridna električna vozila iznos posebnog poreza se umanjuje za postotni iznos koji odgovara doseg u potpuno električnom načinu rada. Za kamper vozila iznos posebnog poreza se umanjuje za 85%. Posebni porez na sljedeća motorna vozila plaća se u postotku od porezne osnovice na temelju cijene motornog vozila ovisno o obujmu motora u kubičnim centimetrima i postotku od porezne osnovice po osnovi razine emisije ispušnih plinova, tako da se dobiveni iznosi zbrajaju:

1. motocikli (uključujući i mopede), bicikli i slična vozila s pomoćnim motorom, s ili bez bočne prikolice iz tarifnih oznaka KN: 8711 20, 8711 30, 8711 40, 8711 50 i 8711 90
2. »ATV« vozila, neovisno o njihovom razvrstavanju u kombiniranoj nomenklaturi
3. druga motorna vozila prenamijenjena u motorna vozila iz točke 1.i 2.

Tablica 7: Obujam motora u kubičnim centimetrima (cm³) i postotak poreza

51 do 125	2,5
126 do 250	3
251 do 400	3,5
401 do 600	4
601 do 800	4,5
801 do 1000	5
1001 do	5,5

Izvor: Jančiev, Z., Supić, J.: (2016) Porezni sustav, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, porezna uprava, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/PorezniSustav_2012.pdf

Tablica 8: Razina emisije ispušnih plinova

Euro III	5
Euro II	10
Euro I	15

Izvor: Jančiev, Z., Supić, J.: (2016) Porezni sustav, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, porezna uprava, raspoloživo na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/PorezniSustav_2012.pdf

5. Utjecaj ekoloških poreza ne okoliš, konkurentnost Hrvatskog tržišta rada te kretanje kroz proračun

U vrlo opsežnoj studiji koju je napravio University of Bath zaključak je kako su svi korišteni modeli pokazali da zamjena poreza na način da se smanji porezni teret rada, a poveća porezni teret na energente, daje rezultate u povećanju zaposlenosti i smanjenju emisije ugljičnog dioksida, te se istovremeno povećava BDP. Iz čega se može zaključiti da ekološki porezi utječu na konkurentnost tržišta rada. Naravno pri tome valja voditi računa o odnosu ponude i potražnje na tržištu rada⁴¹. Vjeruje se kako bi RH, obzirom na trenutnu situaciju, odlično reagirala na povećanje zaposlenosti koju bi ovi porezi mogli prouzročiti, naravno još iz razloga poticanja inovativnosti i primjene novih tehnologija koje također doprinose većoj zaposlenosti. Ekološki porezi trebali bi rezultirati poboljšanjem, odnosno sprečavanjem pogoršanja čovjekova okoliša. Kao instrumenti politike zaštite okoliša imaju tri uloge: ulogu internalizacije eksternih troškova, odgojnu ulogu i ulogu financiranja. Drugim riječima, suvremena politika zaštite okoliša treba ostvariti ciljeve održivog gospodarskog razvoja, zaštite ekosustava, očuvanja bioraznolikosti i globalne ekološke ravnoteže jer znamo da je čovjekov okoliš javno dobro⁴². No ono što se zapravo događa nije u skladu s napisanim, jer dolazi do mnogih problema prilikom realizacije uvođenja Ekoloških poreza, pogotovo što se tiče neujednačenosti na međunarodnoj i globalnoj razini jer se zemlje razlikuju po količini emisije štetnih tvari u okoliš, te stoga nemaju jednake interese kao i to što se veliki zagađivači najčešće opiru oporezivanju jer im to oduzima profit u njihovim djelatnostima, upravo ovo će predstavljati u budućnosti i predstavlja glavni izvor konfliktnosti i smanjene učinkovitosti ekoloških poreza. S obzirom da je dana 1. srpnja 2013. godine Republika Hrvatska postala je 28. punopravna članica Europske unije, podaci koji su uzeti za svrhu ovog rada počinju od 2012. godine da bi se usporedili udjeli ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima iz 2012. godine kada Hrvatska nije bila članica Europske unije te da bi se usporedilo da li su ti udjeli rasli ili ne nakon ulaska u Europsku uniju. Isto tako ovim grafikonima želi se uočiti da li ekološki porezi uopće rastu u svom udjelu u ukupnim porezima zbog toga što nezvezano za europsku uniju oni bi morali rasti zbog prije već navedenih problema vezanih uz rastuće onečišćenje okoliša, također dat će se i pregled apsolutnog rasta ekoloških poreza kako bi se anulirao utjecaj promjene ostalih vrsta poreza koje ulaze u ukupne prihode od poreza i njihov

⁴¹ Ekološki porezi i porezna reforma u Republici Hrvatskoj, raspoloživo na: <http://www.ijf.hr/zaklada/2003/c3.pdf>

⁴² Šinković, Z. (2013) Ekološki porezi, Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: file:///C:/Users/78002497/Downloads/zb201304_953.pdf

utjecaj na relativan udjel ekoloških poreza, jer kako rastu ukupni porezi svih vrsta ili isto tako ako padaju to može dovesti do iskrivljene slike rasta ili pada ekoloških poreza.

Graf 2: Udio ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima 2012. godine

Izvor: Obrada autora prema podacima Ministarstva financija raspoloživo na:
<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2012-godina>

Iz gornjeg grafikona vidimo da su ekološki porezi u ukupnim porezima u 2012. Godini činili 10.87%, ova godina nam je bitna kao početna iz razloga što Hrvatska te godine nije bila članica Europske unije, također i zbog toga da se uoči kretanje veličine ekoloških poreza u proteklih šest godina.

Tablica 9: Ekološki porezi 2012. Godine (apsolutno)

Poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove	6.635.853.801
Trošarine na energente i električnu energiju	5.978.412.656
Ukupno:	6.641.998.036

Izvor: Obrada autora prema podacima Ministarstva financija raspoloživo na:
<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2012-godina>

U daljnjem djelu rada prikazuju se podaci za iduće godine na isti način u relativnom i apsolutnom iznosu kako bi se mogli donijeti zaključci o rastu ili padu ekoloških poreza u apsolutnom i relativnom smislu kroz naredne godine.

Graf 3: Udio ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima 2013. Godine

Izvor: Obrada autora prema podacima Ministarstva financija raspoloživo na:

<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2013-godina>

Tablica 10: Ekološki porezi 2013. Godine (apsolutno)

Poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove	5.322.255.538
Trošarine na energente i električnu energiju	5.678.585.656
Ukupno:	6.210.811.209

Izvor: Obrada autora prema podacima Ministarstva financija raspoloživo na:

<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2013-godina>

Iz gornjeg grafa se može uočiti pad udjela ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima u odnosu na 2012. Što se tiče apsolutnog iznosa također se vidi značajan pad u odnosu na 2012. godinu, naravno to je tek prva godina da je Hrvatska postala članicom Europske unije pa treba vidjeti i komparirati podatke s daljnjim godinama što se vidi u nastavku.

Graf 4: Udio ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima 2014. Godine

Izvor: Obrada autora prema podacima Ministarstva financija raspoloživo na:

<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2014-godina>

Tablica 11: Ekološki porezi 2014. Godine (apsolutno)

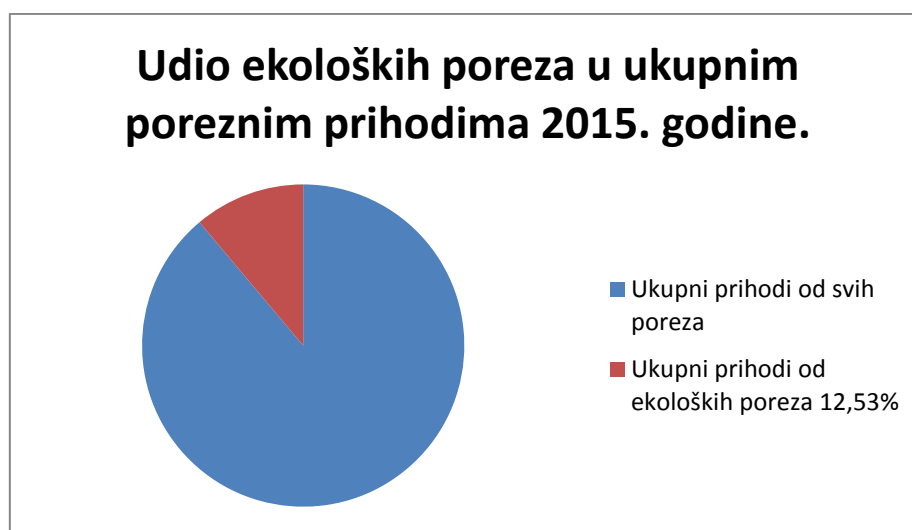
Poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove	5.508.257.157
Trošarine na energente i električnu energiju	6.496.008.965
Ukupno:	7.046.834.681

Izvor: Obrada autora prema podacima Ministarstva financija raspoloživo na:

<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2014-godina>

Iz gornjeg grafa i tablice se može uočiti porast udjela ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima, također uočava se i apsolutan rast ekoloških poreza u odnosu na prethodnu 2013. godinu.

Graf 5: Udio ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima 2015. godine

Izvor: Obrada autora prema podacima Ministarstva financija raspoloživo na:

<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2015-godina>

Tablica 12: Ekološki porezi 2015. Godine (apsolutno)

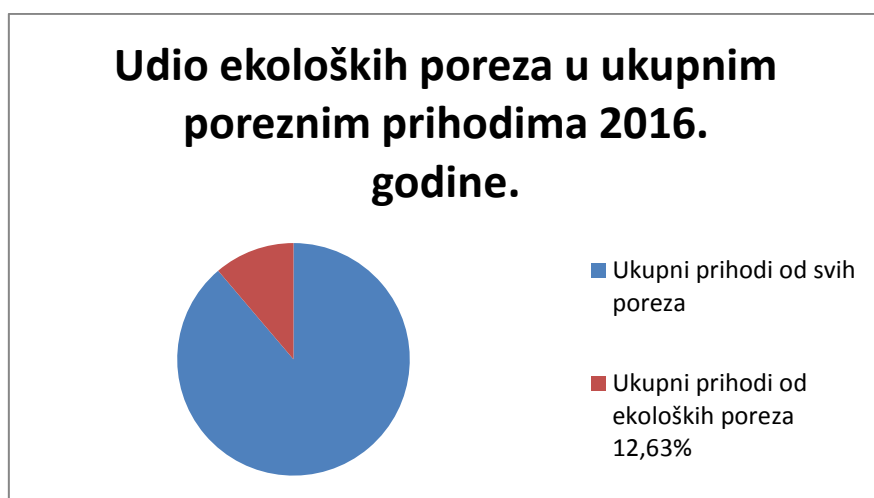
Poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove	781.614.112
Trošarine na energente i električnu energiju	7.122.178.877
Ukupno:	7.903.792.989

Izvor: Obrada autora prema podacima Ministarstva financija raspoloživo na:

<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2015-godina>

Iz gornjeg grafa se može uočiti rast udjela ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima, također uočava se i rast ekoloških poreza u apsolutnom iznosu u odnosu na prethodnu 2014. godinu.

Graf 6: Udio ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima 2016. godine

Izvor: Obrada autora prema podacima Ministarstva financija raspoloživo na:

<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2016-godina>

Tablica 13: Ekološki porezi 2016. godine (apsolutno)

Poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove	8.136.695.092
Trošarine na energente i električnu energiju	7.781.808.527
Ukupno:	8.595.478.036

Izvor: Obrada autora prema podacima Ministarstva financija raspoloživo na:

<http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2016-godina>

Iz gornjeg grafa može se uočiti rast udjela ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima, također uočava se rast ekoloških poreza u apsolutnom iznosu u odnosu na prethodnu 2015. godinu. Iz svega navedenog može se zaključiti da ekološki porezi u načelu kontinuirano rastu u promatranom periodu od 2012. godine do 2016. godine u apsolutnom i relativnom iznosu što upućuje na zaključak da ekološki porezi rastu od ulaska Hrvatske u Europsku uniju i to svake godine, no ovim istraživanjem nije bilo moguće isključiti utjecaj drugih faktora kao što su na primjer promjena količine automobila na tržištu, što svakako značajno utječe na količinu ekoloških poreza iz podvrste posebni porez na osobne automobile. No nema dokaza koji bi potvrdili situaciju da povećani ekološki porezi i time porezni prihodi od istih utječu na ulaganja u zaštitu okoliša i poticanje održivog rasta barem ne za sada, kao što su poticaji za kupnju hibridnih automobila ili automobila na struju.

6. Zaključak

Ekološki porezi bi trebali imati pozitivan utjecaj, te bi ujedno trebali spriječiti negativne utjecaje na čovjekov okoliš. Odnosno moderna politika zaštite okoliša treba težiti ostvarenju ciljeva održivog razvoja kao i zaštiti ekosustava, očuvanju bioraznolikosti i ravnoteži na globalnoj razini jer je čovjekov okoliš javno dobro koje je svima dostupno te bi trebali omogućiti i budućim naraštajima njegovo nesmetano korištenje. Treba nadalje nastojati da bude postavljeno na načelu pravednosti i jednakosti u oporezivanju, jer se u pravnoj državi očekuje da svi sudionici porezno-pravnog odnosa nose porezni teret ravnomjerno. Prema definiciji EU/ OECD-a, ekološki porez je onaj oblik poreza za čiju je osnovicu utvrđeno da ima negativan utjecaj na okoliš te je to i dokazano, također ta jedinica mjere je izražena u fizičkim jedinicama. Tri osnovne kategorije ekoloških poreza u Europskoj uniji a time i hrvatskoj su :

1. porez na energente
2. porez na transport
3. porez na zagađenja i prirodne izvore.

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju uveo se u cijelosti sustav oporezivanja motornih vozila na temelju emisije ugljičnog dioksida. Ovaj navedeni zahtjev bi trebao poticati kupnju ekološki prihvatljivih vozila kao i smanjiti cijene motornim vozilima koja imaju nisku emisiju ugljičnog dioksida. Ovaj zakon je dosta napredniji od postojećeg do sada važećeg zakona o posebnim porezima na automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove koji je donesen 1997. godine, novi zakon teško da će Hrvatskoj donijeti konkretnu ekološku korist. Njegovom primjenom ne može se očekivati smanjenje negativnog utjecaja cestovnog prometa na kvalitetu zraka ili emisiju stakleničkih plinova sve dok se jasno ne definira kako i na koji će se način prikupljena sredstva transferirati na mjere poticanja na primjer hibridnih i električnih vozila. Naime iako se radi o usklađivanju zakonodavstva s europskom unijom, to ne znači da sve države članice Europske unije imaju potpuno ujednačene pravilnike o oporezivanju motornih vozila. Naime, države članice mogu samostalno urediti nacionalno zakonodavstvo u tom području sve dok se vode načelima Ugovora o funkcioniranju Europske unije te prate Direktivu Vijeća 83/182/EEZ od 28. ožujka 1983. godine o oslobođenju od poreza unutar Zajednice za određena prijevozna sredstva koja se privremeno uvoze iz jedne države članice u drugu (SL L 105, 23. 4. 1983.). Vlada republike Hrvatske je također donijela uredbu o praćenju emisija stakleničkih plinova,

politike kao i mjera za njihovo smanjenje u Republici Hrvatskoj, a sve to ima za cilj zaštitu okoliša u kojem boravi čovjek. U Europskoj uniji na žalost ne postoji nadnacionalni ekološki porez kao instrument zaštite okoliša nadnacionalnih razmjera nego postoje već navedene tri vrste poreza, a svaka država članica u skladu s pravnom stečevinom Europske unije kreira vlastiti sustav zaštite svoje okoline. Ipak, ne treba zanemariti činjenicu da je i dalje potrebno raditi na edukaciji građana o važnosti zaštite okoliša odnosno sve mjere koje bi se poduzimale u sferi zaštite okoliša trebale bi pratiti mjere gospodarske politike određene sredine odnosno određene države.

Literatura:

Knjige:

- 1.)Bešker, M., (2005): Politika okoliša, Oskar, Zagreb
- 2.)Črnjar, M., (2002): Ekonomika i politika okoliša, Glosa, Rijeka
- 3.)Ott, K., (1996): Porezni leksikon, Institut za javne financije, Zagreb
- 4.)Šimurina, N., Šimović, H., Mihelja-Žaja, M., (2012): Javne financije u Hrvatskoj, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb
- 5.)Nikolić, N. (1999): Počela javnog financiranja, Ekonomski fakultet Split, Split
- 6.)Brummerhof, D., (1996): Javne financije, Mate, Zagreb
- 7.)Šimović, J., Arbutina, H., Mijatović, N., Rogić-Lugarić, T., Cindri, S., (2010): Hrvatski fiskalni sustav, Narodne novine, Zagreb

Izvori sa interneta:

- 1.) Porezni vodič, raspoloživo na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/1-07/1.pdf (21.09.2017.)
- 2.) Šinković, Z.(2013), Ekološki porezi, Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu, raspoloživo na: file:///C:/Users/78002497/Downloads/zb201304_953.pdf (22.09.2107.)
- 3.) Crnković, A.(2005), Ozelenjivanje ekonomije: Ekološki porezi, zbornik radova pravnog fakulteta sveučilišta u Rijeci, raspoloživo na: http://www.pravri.hr/hr/zbornik/v26_2/09crnkovic.pdf (22.09.2017.)
- 4.) Ekološki porezi i porezna reforma u Republici Hrvatskoj, raspoloživo na: <http://www.ijf.hr/zaklada/2003/c3.pdf> (22.09. 2017.)
- 5.) Šinković, Z.(2013) Oporezivanje energenata ,Zbornik radova pravnog fakulteta uSplitu, raspoloživo na: http://www.pravst.unist.hr/dokumenti/zbornik/2015117/zb201503_683.pdf (25.09.2017.)

6.) Šimurina, N.(2014), Ekološki porezi i najnoviji trendovi u međunarodnom oporezivanju, raspoloživo na:

http://web.efzg.hr/dok/fin/nsokol/5%20Ekolo%C5%A1ki%20porezi_15%20pptx.pdf
(23.09.2017.)

7.) Jančiev, Z., Supić, J.:(2016) Porezni sustav, Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, porezna uprava, raspoloživo na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/PorezniSustav_2012.pdf

8.) Proleksis enciklopedija, raspoloživo na: <http://proleksis.lzmk.hr/40948/>

Popis tablica slika i grafikona:**Popis tablica:**

Tablica 1: Ekološki porezi koji se primjenjuju u zemljama Europske unije

Tablica 2: Prihodi od ekoloških poreza kao %BDP u EU

Tablica 3: Članak 84. Zakona o trošarinama

Tablica 4: Korelacija kombinirane nomenklature s trenutnim tarifnim oznakama

Tablica 5: Korelacija kombinirane nomenklature s trenutnim tarifnim oznakama

Tablica 6: Porezna osnovica i visina posebnog poreza

Tablica 7: Obujam motora u kubičnim centimetrima (cm³) i postotak poreza

Tablica 8: Razina emisije ispušnih plinova

Tablica 9: Ekološki porezi 2012. Godine (apsolutno)

Tablica 10: Ekološki porezi 2013. Godine (apsolutno)

Tablica 11: Ekološki porezi 2014. Godine (apsolutno)

Tablica 13: Ekološki porezi 2016. Godine (apsolutno)

Popis slika:

Slika 1: Osnovne kategorije ekoloških poreza u EU

Popis grafikona:

Graf 1: Udio ukupnog poreza u BDP-u u zemljama OECD-a

Graf 2: Udio ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima 2012. godine

Graf 3: Udio ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima 2013. godine

Graf 4: Udio ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima 2014. godine

Graf 5: Udio ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima 2015. godine

Graf 6: Udio ekoloških poreza u ukupnim poreznim prihodima 2016. Godine

Sažetak :

Porezi su se dokazali kao efikasan ekonomski instrument za rješavanje problema okoliša. Ideja je zapravo kako ekološki porezi mogu voditi ka «dvostrukoj dividendi» na način da unapređuju okoliš i umanjuju porezno opterećenje drugih poreza. Navedenu poreznu reformu moguće je provesti i u Hrvatskoj sa pozitivnim rezultatima na okoliš i na zaposlenost te konkurentnost Hrvatskog tržišta rada, također bitno je istaknuti koje novosti donosi ulazak Hrvatske u Europsku uniju što se tiče politike ekoloških poreza kao i promjena u oporezivanju i iznosu, te koliki su zapravo efekti na okoliš i smanjenje onečišćenja.

Ključne riječi: Ekološki porezi, porezi, okoliš

Summary

Taxes have proven to be effective economic instrument for dealing with environmental problems. The idea is actually how ecological taxes can lead to «double dividend» in a way that improves the environment and reduces the tax burden of other taxes. This tax reform can be implemented in Croatia with positive environmental results and employment and competitiveness of the Croatian labor market, it is also important to point out the novelty of Croatia's entry into the European Union as far as the policy of ecological taxes is concerned, as well as changes in taxation and amount, and how much are the effects on the environment and the reduction of pollution.

Keywords: Ecological taxes, taxes, environment